Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН | 11 август 1971 йил, чоршанба ◆ № 183 (15. 053). ◆ Баҳоси 2 тийин.

КПСС XXIV СЪЕЗДИ ҚАРОРЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРАМИЗ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ ТЎҒРИСИДА
ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

10 августда Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг IV пленуми ўз ишини бошлади. Пленумга шаҳар ва район партия комитетларининг биринчи секретарлари таклиф этилди.

Пленумнинг кун тартиби:

1. Алмашлаб экишни жорий этиш асосида чорвачиликнинг мустаҳкам озуқа базасини вужудга келтириш соҳасида республика партия ташкилотларининг вазифалари.
2. КПСС XXIV съездининг қарорлари асосида капитал қурилишни янада яхшилаш соҳасида республика партия ташкилотларининг вазифалари.

Биринчи масала юзасидан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари ўртоқ И. Р. ҚУРБОНОВ доклад қилди.

Музокараларда Қорақалпоғистон область партия комитетининг биринчи секретари Қ. КАМОЛОВ, Тошкент область партия комитетининг иккинчи секретари Б. М. ИСТОМИН, Самарқанд область партия комитетининг биринчи секретари С. Н. УСМОНОВ, Сирдарё область ижроия комитетининг раиси В. А. ХАЙДУРОВ, Қашқадарё область партия комитетининг биринчи секретари Р. ГОЙИПОВ, Бухоро область партия комитетининг иккинчи секретари В. Н. ПЕТРОВ, Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалик министри Э. Т. ШАЙХОВ, Сурхондарё комитетининг раиси А. К. КАРИМОВ, Поп район партия комитетининг биринчи секретари Б. РАФИҒАЛИЕВ, «Узсельхозтехника» бирлашмасининг раиси У. ИСОМХОНОВ, Андижон область ижроия комитетининг раиси П. ҚАЮМОВ, Қува районидаги «Коммунизм» колхозининг раиси М. ШЕРБУТАЕВ, Ўрта Чирчиқ район партия комитетининг биринчи секретари С. А. АҲМЕДОВ, Хоразм область ижроия комитетининг раиси Р. ЭШЧОНОВ, чорвачилик илмий-тадқиқот институтининг директори Ш. АКМАЛХОНОВ ўртоқлар сўзга чиқдилар.

Пленумда иккинчи масала юзасидан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари ўртоқ И. Г. АНИСИМКИН доклад қилди.

Пленум кун тартибидаги иккинчи масалани муҳокама қилишда Андижон область партия комитетининг биринчи секретари Б. Р. РАҲИМОВ, Тошкент шаҳар ижроия комитетининг раиси Ҳ. АСОМОВ, Фарғона область ижроия комитетининг раиси Ҳ. УМАРОВ, Самарқанд область партия комитетининг иккинчи секретари И. К. ТИТКОВ, Ўзбекистон ССР қурилиш министри С. И. ИБРОҲИМОВ, Бухоро область ижроия комитетининг раиси Ш. Қ. ХАЙРУЛЛАЕВ иштирок этдилар.

Пленум ўз ишини давом эттирмоқда.

Бухоро ип-газлама комбинати — умумхалқ қурилиши

МОНТАЖ БОШЛАНДИ

Биз барпо этаётган комбинат мамлакатимиздаги энг йирик тўқимачилик корхоналаридан бири бўлади. Директорига объекти ҳисобланган бу комбинат саҳнини Москвадаги В. И. Ленин номли марказий стадионга қиёслаш мумкин. Бундай улкан корхонани бунёд этишда иштирок этиш ҳар бир бинокор учун шарафлидир.

Комбинатнинг марказий ремонт устахонасини қуриш бизнинг бригадамизга юклатилган. Сафимизда 18 қурувчи-монтажчи бор. Биз қурилишда монтаж ишларини бошлаб юбордик. Ҳозир устахона томини ёпаяпмиз. Ишни темир-бетон панелларни жой-жойига қўйиб моҳирона пайвандлаш монтажчилардан катта кунт талаб қилади. «МКГ-25», «СМК-7», «К-161» маркали кўтарма кранлар иш суръатининг ошишига ёрдам бермоқда. Яқинда «МАЗ-537» тягачларини ҳам олдик.

Техника — ишончли қўлларда! Содиқ Азизов биз билан бирга кран бошқаради. Рустам Эгамов, Александр Коробов, Жўра Чориев каби пешқадамлар ҳам ишни қойилмақом бажармоқдалар.

Биз республикамизнинг турли корхоналаридан ёрдам олиб турибмиз. Улар юбораётган қурилиш материаллари жуда қўл келмоқда. Коллективимиз комбинат қурилишида иш суръатини ва сифатини янада кучайтириш учун ҳаракат қилмоқда.

Л. ШЕРБУТОВ,
Республика Монтаж ва махсус қурилиш ишлари министрлигига қарашли 93-трест бинокорлар бригадасининг бошлиғи.

СУРАТЛАРДА [юқоридан пастга]: пешқадам монтажчилар В. Наврўзов, А. Коробов, С. Валсицкий, М. Давлатов ўртоқлар. Пастдаги суратда эса марказий ремонт устахонасининг қурилиши акс эттирилган.

А. Тўраев фотолари.

Фотолавҳалар

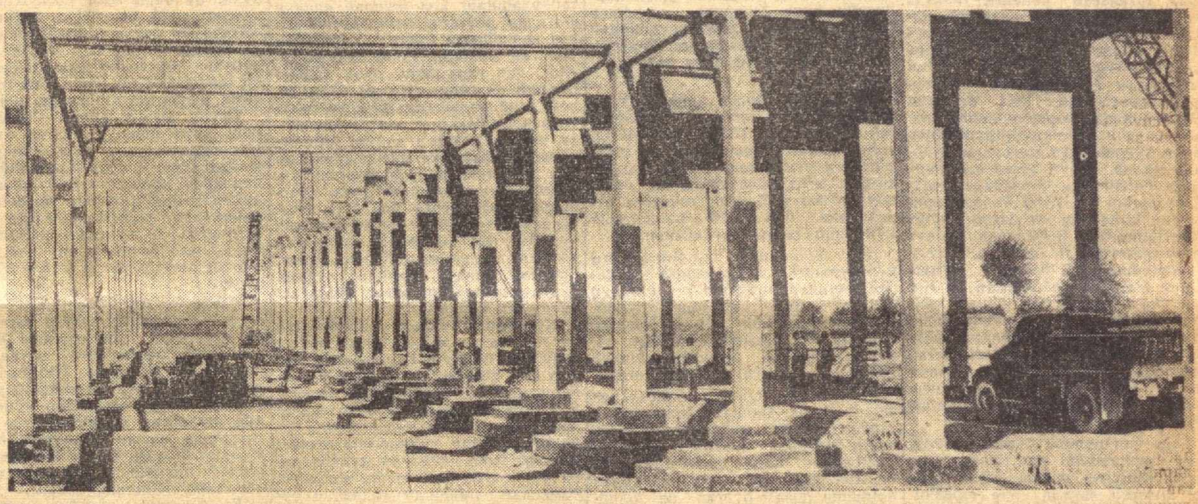

90 ПРОЦЕНТ ПАХТА МАШИНАДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида

ТАШАББУС МАЪҚУЛЛАНДИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Сирдарё область Дўстлик район деҳқонларининг 1971 йилда пахтани машинада териш ва тайёрлашни ташкил этиш юзасидан тадбирларини қараб чиқди ва маъқуллади.

Область ва район партия комитетларига, колхоз ва совхозларнинг бошлиқларига, партия ташкилотларига, «Узсельхозтехника» корхоналарига ҳар бир хўжалик бўйича ана шундай тадбирларни ишлаб чиқиш топширилди.

Республика, область ва район газеталарининг редакцияларига, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитетига механизатор кадрлар тайёрлаш, терим агрегатларини, далаларни машина теримга шай қилиш ишларининг боришини мунтазам ёритиб бориш таклиф этилди.

Сирдарё область Дўстлик райони пахтакорларининг 1971 йилда пахтани машинада териш ва тайёрлашни ташкил этиш юзасидан тадбирлари

Сирдарё область Дўстлик райони қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари КПСС XXIV съезди тарихий қарорларини ҳаётга тадбиқ эта бориб, янги беш йилликнинг биринчи йилида давлатга пахта топшириш юзасидан юксак социалистик мажбуриятлар қабул қилдилар.

Республикадаги илғор колхозлар ва совхозларнинг ташаббусини маъқуллаб ҳамда қўллаб-қувватлаб, улар ўз имкониятларини аниқлаб пахта етиштиришни 73 минг тоннага етказишга, давлатга пландан ташқари 26 минг тонна «оқ олтин» топширишга, ҳосилнинг 65 минг тоннасини машиналарда териб олишга қарор қилдилар.

Район хўжаликларида ишлаб турган ҳар бир кишига ўрта ҳисобда 9 гектардан пахта майдони тўғри келади. Шунинг учун ҳам бизда механизаторлар ва сувчилар асосий ҳал қилувчи куч ҳисобланадилар.

Район совхозларида пахта етиштиришга меҳнат ҳаражатларини камайтириш юзасидан кўп ишлар қилинди. Лекин меҳнат унумдорлигини янада ошириш ва маҳсулотнинг таннархини камайтириш учун резервлар ҳам мавжуддир. Бу резервлар айниқса ҳосил йиғим-теримида кўплаб топилади.

Машҳур механизатор, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати М. Дадажонов раҳбарлик қилаётган Ленин номли совхоз механизаторлари ҳосил йиғим-теримини механизациялаштириш даражасининг юксаклиги билан бирнеча йилдан буён донг таратмоқдалар. Кўпгина совхозлар ўтган йили ҳосилнинг 85-90 процентини «зангори кема»ларнинг бункерларидан бўшатдилар, етиштирилган ҳосилнинг ҳаммасини қўл меҳнатини қўлланмасдан йиғиб-териб олдилар. Бунда Тўланбой Дадажонов, Ҳазрат Пирматов, Мусулмон Латипов ва Шоймардон Қудратовнинг бошқа кўпгина издошларининг катта хизмати бор.

Уларнинг қимматли ташаббуслари бу йил райондаги барча механизаторлар томонидан қўллаб-қувватланмоқда. Механик-ҳайдовчилардан Салимахон Жўраева, Шамсиқамар Тўхтаева, Бўстон Қўчқорова, Қаршибой Жабборов, Анорбой Ғаффоров ва бошқа кўпгина кишилар мавсумда 300-500 тонна пахта териш юзасидан юксак социалистик мажбуриятлар қабул қилдилар.

Биз мўлжалдаги пахта ҳосилини етиштириш мақсадида бутун август ойи давомида ҳосил тўплаймиз, пахтанинг барвақт етилишини ҳамда далаларнинг машина теримига шай бўлишини таъминлаймиз. Шу мақсадда ғўзани суғориш ва парвариш қилишнинг сифати устидан қатъий назорат ўрнатамиз.

Пахта териш машиналарини тайёрлаш ҳамда ремонт қилишни 15 августга қадар ҳамда қолган техника ремонтини 1 сентябрга қадар тугаллаймиз.

25 августдан бошлаб ғўза баргларини тўкишга киришамиз ва бу ишни 3 сентябрга қадар тамомлаймиз. Зарур бўлган тақдирда қайта дефолиация ўтказамиз. Хўжаликларимиз дефолиантлар билан таъминланган.

Биз пахтанинг 90 процентини қўл меҳнати ишлатмасдан териб олишга аҳд қилганмиз. Ҳосил йиғим-теримида 1100 та терим машинасидан, 200 та кўрак териш агрегатидан, 250 та механик подборшчиклардан ва 185 та кўрак чувиш машиналаридан фойдаланилади. Йиғиб-териб олинган пахтани пешма-пеш ташиш учун зарур миқдордаги транспорт тракторлари ҳамда прицеплар тахт қилиб қўйилади.

Йиғим-терим техникасининг юксак унум билан ишлашининг асосий шарти — тўғри техникавий хизмат кўрсатиш ва меҳнатни рационал ташкил этишдан иборатдир. Пахта териш машиналари группа усулида ишлатилади. Ҳар икки машинага йиғим-терим охирига қадар битта слесарь-созловчи машиналарнинг 3-4 группасига эса — битта кўчма устахона бириктиб қўйилади.

Бизнинг асосий вазифамиз — ҳар бир пахта териш машинасини иккита малакали механик-ҳайдовчи билан таъминлашдан иборатдир. Бундай кадрлар етишмаган совхозларда ҳосил йиғим-теримини бошланишига қадар 100 та механизатор тайёрланади. Бундан ташқари механизаторларнинг сафи «Главсредазирсовхозстрой»-оталиқ қилувчи ташкилотлари ҳисобига ҳамда Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институти юқори курслари студентлари ва Тошкент шаҳридаги Октябрь райони мутахассислари ҳисобига тўлдирилади.

Йиғиб-териб олинган пахтанинг юқори сифатли бўлиши ва пахта териш машиналарини юксак унум билан ишлатганликлари учун механизаторларни моддий ва маънавий рағбатлантиришни кенг қўлланамиз.

Совхозларда терилган пахта учун тўғридан-тўғри прогрессив ҳақ тўлаш системаси ишлаб чиқилган. Бунда йиғиб-териб олинган иккинчи тоннадан бошлаб ундан кейинги ҳар бир тонна териб топширилган пахта учун бир кунда тўланадиган пул 50 процент кўпаяди. Слесарь-созловчиларга ишбай усулида, механик-ҳайдовчининг бириктилган машинада бажарган ишининг миқдорига қараб (механик-ҳайдовчи ўртача иш ҳақининг 70 проценти) тўланади.

Ҳар бир бўлимда иссиқ овқат марказлаштирилган ҳолда ташкил этилади ва механизаторлар ишлайдиган жойга етказиб берилади. Механик-ҳайдовчилар, группа усулида пахта терадиган коллективлар, бўлимлар ва совхозлар ўртасида социалистик мусобақанинг шартлари ишлаб чиқилган.

Механик-ҳайдовчилар ҳамда группа усулида пахта терадиган коллективлар ўртасидаги социалистик мусобақага ҳар беш кунда якун ясалади, бўлимлар ва совхозлар ўртасидаги социалистик мусобақа натижалари эса ҳар ўн кунда якунланиб боради.

Бажарилган ишларнинг натижасига қараб ғолибларга Қизил байроқлар, вимпеллар ва пул мукофотлари бериб борилади.

Йиғим-терим даврида бу иш билан машғул бўлган механизаторларга хизмат кўрсатиш учун медицина ходимлари ҳамда савдо ходимлари юборилади.

Агитатор ва пропагандистларнинг катта группаси илғор тажрибани, механик-ҳайдовчиларнинг меҳнатини, илғор бригадалар ва группа усулида пахта терадиган коллективларнинг меҳнатини ташкил этишни пропаганда қилиб боради.

Дўстлик райони меҳнаткашлари машиналар комплексидан оқилона фойдаланиб етиштирилган барча ҳосилни қисқа муддатда йиғиб-териб оладилар ва давлатга 73 минг тонна пахта сотадилар. Бу КПСС XXIV съезди йилида — тўққизинчи беш йилликнинг дастлабки йилидаги социалистик мажбуриятларни бажаришга биз қўшган муносиб ҳисса бўлади.

ТАДБИРЛАР ДЎСТЛИК РАЙОНИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК МЕҲНАТКАШЛАРИ ТОМОНИДАН МУҲОКАМА ЭТИЛИБ, ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВА СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси ва СССР Министрлар Совети Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг 1971 йил 27-29 июлда Бухарестда бўлиб ўтган XXV сессияси якунлари тўғрисида Совет Иттифоқи делегациясининг ҳисоботини қараб чиқдилар.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг XXV сессиясида Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатларнинг ҳамкорлигини янада кучайтириш ва такомиллаштириш ҳамда социалистик иқтисодий интеграцияни ривожлантириш юзасидан бир овоздан қабул қилинган Комплекс программа социалистик мамлакатлар ҳар томонлама қардошларча ҳамкорлигининг узоқ муддатли принципиал мақсадларини амалга оширишга қатъий қарор берганликларини ифода этади, деб таъкидлаб ўтилди. Ана шу принципиал мақсадлар Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар коммунистик ва ишчи партиялари раҳбарлари ҳамда ҳукумат бошлиқлари томонидан Москвада ўтказилган XXIII (махсус) сессияда белгиланган эди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси ва СССР Министрлар Совети Комплекс программани сиёсий жиҳатдан катта аҳамиятга молик ҳужжат деб ҳисоблайдилар. Программада белгиланган тадбирларнинг бажарилиши Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатларга ўзларининг иқтисодий ва мудофаа қудратини мустаҳкамлаш, ана шу мамлакатлар халқ фаровонлигини ошириш манфаатларини кўзлаб, социалистик хўжалик системасининг, халқаро социалистик меҳнат тақсимотининг афзалликларидан тўлароқ фойдаланишлари учун имкон беради. Бу эса социалистик ҳамдўстликнинг бирлиги ва жипслигини янада кўпроқ мустаҳкамлайди, социал тараққиёт учун, тинчлик ва халқаро ҳамкорлик учун курашда социализм позицияларини мустаҳкамлайди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси ва СССР Министрлар Совети Совет Иттифоқининг ваколатли органларига Комплекс программанинг бажарилишини таъминлайдиган ташкилий тадбирлар ва бошқа зарур тадбирларни тез орада тўла-тўкис ишлаб чиқиб, амалга оширишни топширадилар.

СССР делегациясининг Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши XXV сессиясидаги фаолияти маъқулланди.

«ЛУНОХОД-1»: ОЙДАГИ ЎНИНЧИ КУН

Олисдаги космик алоқалар маркази. 9 август. (ТАСС). Совет луноходининг Ёмғир денгизида тўққиз ой мобайнида бажараётган ишлари тугалланай деб қолди. Ҳозирги вақтда автоматик аппарат ойдаги ўнинчи кунга мўлжалланган программага мувофиқ тадқиқот ўтказмоқда.

6, 7 ва 8 августда стационар ҳолат ўлчаб кўрилди. 8 августда ўтказилган алоқа сеансида олинган телеметрик информация маълумотларига қараганда, луноходдаги борт системалари ва илмий аппаратларнинг ҳолати қониқарли.

Қишлоқ — шаҳарга

САБЗАВОТ — ЭЛ МАЪМУРЧИЛИГИ

Бу йилги ёз мавсуми серфайз ва саҳий бўлди.

Совхозимиз деҳқонлари ҳам сабзавотдан мўл-кўл ҳосил етиштирдилар. Сабзавот — деҳқончиликнинг нозик тармоғи. У ўзига хос парвариш талаб қилади. Совхозимиз деҳқонлари бу мураккаб вазифани муваффақиятли уддаламоқдалар. Ҳар ишнинг ўз устаси бўлади дейдилар. Риҳсибой Йўлдошев бошқараётган бўлим сабзавоткорларини ҳақли равишда деҳқончилик усталари дейиш мумкин. Улар 3 минг 100 тонна сабзавот етиштириш учун курашмоқдалар шу кунгача топширган сабзавот маҳсулотларининг салмоғи 2 минг тоннани ташкил қилади. Бўлим деҳқонлари сабзавот етиштиришда катта тажриба тўплаганлар.

Исоқжон Икромов, Алексей Пак ўртоқлар бошлиқ бўлим сабзавоткорлари ҳам қувончли натижаларни қўлга киритмоқдалар. Бу бўлимларнинг Раззоқ Эгамбердиев, Туёқ Ҳакимов, Йўлдош Жўрабоев каби тажрибали деҳқонлар етакчилик қилаётган бригадаларида сабзавотдан мўл-кўл ҳосил олинмоқда. Жонкуяр дала қаҳрамонларининг самарали меҳнати туфайли совхозимиз ҳозирги ҳар бир кунда давлат омборларига ўртача 50 тонна сабзавот ва картошка етказиб бермоқда.

Биз сабзавот маҳсулотларининг мўл-кўллиги — элнинг тўкин-сочинлиги эканлигини яхши биламиз. Шу сабабли ҳам сабзавоткорларимиз ўз касблари билан фахрланадилар. Бу йил совхозимиз деҳқонлари сабзавот етиштириш ва топширишни ҳар қачонгидан ҳам ҳамжиҳатлик ва уюшқоқлик билан олиб бормоқдалар. Дарҳақиқат, сабзавот етиштириш ва уни истеъмолчиларга сифатини бузмай етказиб бериш бир-бири билан чамбарчас боғлиқ бўлган ишдир. Сабзавотни ўз вақтида ва нобуд қилмай йиғиштириб олиш учун чинакам уюшқоқлик талаб қилинади. Совхозимиз деҳқонлари буни чуқур ҳис қиладилар. Шунинг учун ҳам истеъмолчилар улардан ҳурсанд.

Эртаги сабзавот экинларидан айниқса мўл ҳосил олинди. Шаҳар аҳолисига 2400 тонна эртаги сабзавот маҳсулотлари тортиқ этдик. Пландаги 600 тонна ўрнига 700 тонна пиёз етказиб берилди. Яна 200 тонна пиёз топширишни мўлжаллаяпмиз. Бодрингдан 270 тонна топширдик. Яна 20 гектар майдонда кечки бодринг етиштираяпмиз. Сал кунда полизларимизда яна барра бодринг узилади. Бу мавсумда 3 минг тонна карам етказиб беришимиз керак. Ҳозиргача 700 тонна карам топширдик. 110 гектар майдонда кечки карам етиштиряпмиз, уни кузда эл дастурхонига тортиқ қиламиз. Совхозимиз деҳқонлари помидордан ҳам мўл ҳосил олмоқдалар. Ҳозиргача 150 тонна помидор узиб топширдик. Шаҳарлик биродарларга ҳар куни 10 тонна помидор етказиб бермоқдамиз. Картошка топшириш планини эса 105 процент қилиб бажардик. Кечки картошка ҳисобига яна 70 тонна маҳсулот топширамиз.

Ҳозиргача эл дастурхонига 3 минг тонна сабзавот маҳсулотлари армуғон этдик. Бу бултурги йиллик натижадан 500 тонна ошиқ демакдир. Йил охиригача етиштирилган сабзавот маҳсулотларини 5600 тоннага етказамиз. Шундан 5 минг 100 тоннасини давлат омборларига топширамиз.

Совхозимиз деҳқонлари сабзавотдан мўл-кўл ҳосил етиштириб, унинг сифатини бузмай, нес-нобуд қилмай эл дастурхонига қўйишдек қутлуғ ўй ва режалар билан яшамоқдалар. Тўққизинчи беш йилликнинг дастлабки йилида она-Ватанга ҳар қачонгидан кўпроқ сабзавот маҳсулотлари етказиб бериш учун курашмоқдамиз.

Р. ҚАМБАРОВ,
Тошкент область, Калинин районидаги «Партия XXI съезди» совхозининг директори.

ЕМ-ХАШАК ҒАМЛАШ — УМУМХАЛҚ ИШИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ IV ПЛЕНУМИДАН

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг IV пленумида кун тартибидаги биринчи масала — «Алмашлаб экишни жорий этиш асосида чорвачиликнинг мустаҳкам озуқа базасини вужудга келтириш соҳасида республика партия ташкилотларининг вазифалари тўғрисида» Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари ўртоқ **И. Р. Қурбонов** доклад қилди. КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Совети, деб таъкидлади докладчи, партия XXIV съезди қарорларини изчиллик билан амалга ошира бориб, кейинги вақтларда қишлоқ хўжалигини ва айниқса чорвачиликни ривожлантириш юзасидан бир қанча муҳим қарорлар қабул қилдилар. Бу қарорлар колхоз ва совхозларнинг резервларини ишга солиш, бу тармоқда техника тараққиётига эришиш учун, гўшт, сут ва бошқа маҳсулотлар етиштиришни янада кўпайтириш учун катта-катта истиқболлар очиб беради. Шу муносабат билан чорвачиликнинг туб масаласини ҳал этишга — озуқа базасини мустаҳкамлашга катта аҳамият берилмоқда. Марказий Комитет бу муҳим проблемани доимо контроль қилиб турибди, бугун Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг IV пленуми муҳокамасига шу масала киритилмоқда.

Партиямиз ишлаб чиққан йирик тадбирларни амалга ошириш, КПСС Марказий Комитети билан Совет ҳукуматининг катта ёрдами туфайли, колхозчилар ва совхозларнинг ишчилари қилган фидокорона меҳнат, партия, совет ва қишлоқ хўжалик органларининг моҳирона ташкилотчилик иши натижасида ўтган беш йилликда пахтачиликни, чорвачиликни ва бошқа тармоқларни ривожлантиришда бирмунча муваффақиятларга эришилди.

Пахтачиликни ва умуман колхоз-совхоз ишлаб чиқаришини ривожлантириш соҳасидаги катта-катта вазифаларни ҳал этишга доимо эътибор бериш билан бирга Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети кейинги вақтда чорвачиликни ривожлантириш масалаларини бир неча марта муҳокама қилди. 1970 йил ноябрь ойининг охирларида бўлиб ўтган Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XXI пленуми «Республикада чорвачиликнинг аҳволи ва уни ривожлантириш чоралари» тўғрисидаги масалани муҳокама қилиб, қабул этган қарорида чорва туёғини ва чорвачилик маҳсулотларини — 1970 йилда эришилган даражага нисбатан гўшт етиштиришни 1,5 баравар ва сут етиштиришни 1,6 баравар, тухум етиштиришни 1,7 баравар кўпайтириш юзасидан областлар ва Қорақалпоғистон АССР ишлаб чиққан тадбирларни маъқуллади. Ҳамма колхоз ва совхозларда чорвачилик маҳсулотини белгиланган миқдорда кўпайтиришни таъминлашни мўлжаллаб озуқа етиштиришни ошириш тадбирлари ишлаб чиқилди.

Беш йилликнинг биринчи йилидаги ишларнинг дастлабки якунлари бирмунча равшанлашиб қолган ҳозирги вақтда биз чорвачиликнинг озуқа базасини мустаҳкамлаш масалаларини яна бир марта муфассал муҳокама қилишимиз, алмашлаб экишни жорий этишдаги нуқсонларни тугатишга доир конкрет вазифаларни белгилаб олишимиз, ерлардан яхшироқ фойдаланишни, ҳам пахта, ҳам озуқа етиштиришни кўпайтиришни таъминлаш чораларини ишлаб чиқишимиз зарур.

Ем-хашак — чорвачиликни ривожлантириш, асосий озиқ-овқат маҳсулотлари етиштиришни янада кўпайтириш проблемасини ҳал этишнинг бош вазифасидир.

Чорвадорлар КПСС XXIV съездини муносиб кутиб олишга ҳозирлик кўриб, янги беш йилликнинг биринчи йили бошланиши биланоқ яхши натижаларга эриша бошладилар. Бу йил колхоз ва совхозларда сут етиштириш ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 13 процент, тухум етиштириш 17 процент кўпайтирилди, чорва молларини урчитиб кўпайтириш бирмунча яхшиланди. Сигирлардан сут соғиб олиш анча ортди, сўйим молнинг тирик вазни ошди. Гўшт, сут, тухум, жун тайёрлаш ярим йиллик планлари, қоракўл тери ва пиллани давлатга топшириш йиллик планлари ошириб бажарилди.

Шу билан бирга бир қанча колхоз ва совхозларда чорвачиликни юксалтириш иши ҳали ҳам замонавий талаблар даражасида эмаслигини айтиб ўтмоқ керак. Шу йилнинг олти ойи мобайнида 1970 йилнинг шу даврига нисбатан Бухоро ва Сурхондарё областларида, Қорақалпоғистон АССРда гўшт етиштириш камайтириб юборилди. Фарғона, Андижон ва Хоразм областларида ҳам гўшт етиштириш бирмунча камайди. Хоразм области хўжаликлари қорамол, шу жумладан сигирлар туёғини, йилқилар ва паррандаларни, Фарғона, Наманган, Андижон областларининг хўжаликлари сигирлар туёғини; Самарқанд область хўжаликлари чўчқалар, қўй ва эчкилар туёғини, Бухоро области хўжаликлари паррандаларни камайтириб қўйди. Сирдарё, Самарқанд ва Қашқадарё областларида ҳар юз бош сигир ҳисобига бузоқ олиш ва чўчқаларни болалатиш ўтган йилга нисбатан камроқ бўлди. Тошкент областининг хўжаликлари ҳар юз бош совлиқ ва эчкидан атиги 85 тадан қўзи ва тўқли олди. Бир қанча областларнинг колхоз ва совхозлари гўшт, сут ва жун тайёрлаш ярим йиллик планларини бажармади.

Бу фактлар шундан далолат беради, кўп хўжаликларда ва районларда чорвачиликка ҳали ҳам кам эътибор берилмоқда, бу соҳа аввалгидек орқада қолмоқда, гўшт, сут, тухум ва бошқа маҳсулотларни етиштириш суръатларини ошириш соҳасидаги имкониятлардан эса жуда суст фойдаланилмоқда.

Янги беш йилликда чорвачилик соҳасидаги асосий вазифа — чорва ва парранда маҳсулдорлигини кескин яхшилашдан — сигирлардан кўпроқ сут соғиб олишдан, гўштга топшириладиган молларнинг тирик вазнини кўпайтиришдан, чорва туёғи ва паррандаларнинг кўпайишини таъминлашдан иборат. Бундай қилмоқ учун аввало мустаҳкам озуқа базасини вужудга келтириш керак бўлади.

Кейинги йилларда республика колхоз ва совхозларида бу соҳада бир талай иш қилинди. Беш йил ичида колхоз ва совхозларда озуқабоп экинлар экиладиган майдонлар 22 процент кўпайтирилди. Яйловларнинг ҳолатини яхшилаш борасида катта иш олиб борилди, озуқабоп экинларнинг хили кўпайтирилди, уларнинг ҳосилдорлиги оширилмоқда.

Лекин ана шуларга қарамай, деб таъкидлайди докладчи, озуқа базасининг ҳозирги аҳволи ривожланиб бораётган чорвачилик эҳтиёжларига ҳали ҳам мос келмайди, чорвачилик маҳсулоти етиштиришни кўпайтириш суръатларига тўсқинлик қилмоқда.

Чорвачилик маҳсулотларини белгиланган ҳажмда етиштиришни, чорва туёғи ва паррандаларни кўпайтиришни, уларнинг маҳсулдорлигини оширишни таъминлаш мақсадида тўққизинчи беш йилликда колхоз ва совхозларда озуқа етиштиришни анча кўпайтириш ва уларнинг сифатини яхшилаш тадбирлари ишлаб чиқилди.

Пахта етиштиришни кескин кўпайтириш билан бир вақтнинг ўзида ем-хашак етиштиришни анча ўстириш учун ем-хашак етиштиришни ҳар томонлама интенсивлаштириш, ерларнинг ҳар бир гектаридан тўлиқ фойдаланишга, алмашлаб экишни жорий этиш планининг сўзсиз бажарилишига эришиш, озуқабоп экинларни аралаш қилиб экиш методини кенг жорий этиш, уларнинг ҳосилдорлигини анча ошириш, ем-хашак тайёрлашнинг илғор усулларини жорий қилиш, уларнинг тўйимлилик қимматини ошириш лозим бўлади.

1975 йилга бориб арпадан ташқари озуқабоп экинлар экиладиган майдонлар 1970 йилдаги 476,3 минг гектар ўрнига 819,2 минг гектарга етказилади ёки 1,7 баравардан зиёд кўпайтирилади, бедапоялар эса 605 минг гектарга етказилади ёки 1970 йилдагидан 270 минг гектар кўпайтирилади.

Беш йилликнинг ҳар бир йилига кўрсатилган майдонларга озуқабоп экинлар экилиши учун зарур бўлган ҳамма чораларни кўриб, бу тадбирларнинг сўзсиз бажарилишини таъминлаш, ем-хашак зарур миқдорда етиштирилишини мунтазам кузатиб бориш керак.

Лекин бир қанча областларда шу йилнинг ўзидаёқ белгиланган тадбирлардаги майдонларга экин экиш бир ёқда турсин, озуқабоп экинларни экиш планлари ҳам бажарилмади. Ана шу ерлардан олинишн лозим бўлган ва олинмай қолган ем-хашак ўрнини бошқа манбалар ҳисобига тўлдириш чораларини ҳозирнинг ўзидаёқ кўриш керак.

Ем-хашакнинг етишмаслиги озуқабоп экинлар экилган суғориладиган ерлардан яхши фойдаланмасликнинг оқибатидир. Кўпгина хўжаликларнинг раҳбарлари озуқабоп экинлар экишга унумсиз ерларни ажратаётганликлари, бу ерлар яхши текисланмаётганлиги ва шўри дуруст ювилмаётганлиги сир эмас. Агротехниканинг бузилишига йўл қўйилмоқда — кеч экилмоқда ёки яхши етилмаган тупроққа уруғ ташланмоқда, бегона ўтларга ва қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши яхши кураш олиб борилмаётир, гербицидлардан ёмон фойдаланилмоқда, ишлов бериш ва суғориш ўз вақтида ўтказилмаётир, ем-хашак экинларига ажратиб бериладиган ўғит тўла нормада солинмаётир. Ана шу нуқсонларни тугатиш — ем-хашак етиштиришни кўпайтириш соҳасида энг катта резервимиздир.

Суғориладиган ерларда ем-хашак етиштиришни кўпайтириш учун озуқабоп экинларни бир-бирига аралаштириб экиш, ҳосили эрта йиғиштириб олинган майдонларга яна озуқабоп экинлар экиш ва бошқа экинлар орасига ҳам шундай озуқабоп экинларни экиш жуда катта аҳамиятга эга. Кечки озуқабоп экинлар экишни ва уларни аралаштириб экишни дадил кенгайтира бериш лозим.

Ўзбекистоннинг иқлим шароитлари кузги жавдарни, сулини ҳамда уларнинг дуккакли дон экинлари — сўпурги ва нўхот билан аралаштириб кузда экиш ва силосбоп маккажўхори экиладиган вақтгача озуқабоп экинлардан мўл ҳосил етиштириб олиш имконини беради. Фарғона область Қува районидаги «Коммунизм», «Социализм» ва Жданов номли колхозларда ҳар йили катта-катта майдонларда гектар бошига 180-200 центнер кузги жавдар кўкпояси йиғиштириб олиниб, ундан кейин экилган маккажўхоридан гектар бошига 350-400 центнер силосбоп кўклоя йиғиштириб олинмоқда.

Кейинги йилларда «Малик» совхозининг ва бошқа илғор хўжаликларнинг намунаси асосида маккажўхорини беда билан, судан ўтини беда билан, маккажўхорини лавлаги билан қўшиб экиш кенг ёйилди. Маккажўхорини лавлаги билан қўшиб экиш айниқса яхши самара бермоқда.

Аралаштириб экилган экинларни парвариш қилиш учун ишларни пухта ташкил этиш, деҳқончиликни юксак маданият асосида олиб бориш, кўпроқ нормада минерал ўғит солиш керак бўлади. Аралаштириб экиладиган экинлар учун озуқабоп экинларнинг энг серҳосил навларини танлаб олиш зарур.

Озуқабоп экинлар ҳосилдорлигини ошириш ем-хашак етиштиришни кўпайтиришнинг энг муҳим резервларидан биридир. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Андижон область қишлоқ хўжалик меҳнаткашларининг қимматли ташаббусини маъқуллади. Улар бу йил гектар бошига эски бедапоялардан 150 центнер пичан, маккажўхоридан 500 центнер кўкпоя олиш учун социалистик мусобақани қизитиб юбордилар. Андижонликлар ташаббусини кенг оммалаштириш керак.

Олимларимиз юқори тўйимлилик қимматига эга бўлган ғоят серҳосил озуқабоп экинларнинг ажойиб навларини етиштириб бердилар. Озуқабоп экинлар экиладиган ҳамма майдонларга фақат навли уруғлар, районлаштирилган ва истиқболли навлар экилиши лозим.

Эски бедапоялардан гектар бошидан 120-150 центнер пичан, маккажўхоридан 500-600 центнер силосбоп кўкпоя ва илдиз мевали экинлардан 600-800 центнер ҳосил олиниши нормал ҳосилдорлик эканлигини фан ҳам, тажриба ҳам исботлаб берди. Ҳолбуки республикамизда озуқабоп экинлар ҳосилдорлиги ҳозирча жуда паст бўлиб турибди.

Суғориладиган ердаги бедадан ва бошқа озуқабоп экинлардан гектар бошига олинаётган ҳосилни тегишли миқдорда минерал ўғит солиш, экинларни яхши парвариш қилиш ва ҳосилни ўз вақтида йиғиштириб олиш йўли билан камида икки баробар кўпайтириш мумкин.

Кўпгина колхоз ва совхозларда пичан тайёрлашнинг қолоқ технологияси ҳали ҳам ҳукм суриб келмоқда. Уюшқоқсизлик оқибатида ўриб қўйилган пичан неча кунлаб далада ётади, қовжираб кетади, унинг энг яхши қисми — барглари тўкилади, пичаннинг тўйимлилиги жуда камаяди. Биз ем-хашак тайёрлашнинг ана шундай «даққиюнусдан қолган» технологиясидан воз кечишимиз керак. Пичанни ўрилган жойнинг ўзига ташлаб кетиш, уни ғарамлаш, очиқ ҳавода сақлаш сингари асрлар бўйи давом этиб келаётган ярокснз практикасидан батамом воз кечиш пайти келди. Ҳозирги вақтда қишлоқ хўжалик фани ва илғор хўжаликлар практикаси деҳқонларни ем-хашак етиштиришнинг янги, замонавий талабларига мос бўладиган технологияси билан қуроллантириб турибди. Бу — сенаж тайёрлаш, витамин талқони ишлаб чиқариш, пичанни қирқиб жойлаб қўйиш, уни актив вентиляция усулида қуритишдан иборат.

Кўк хашак чорва моллар учун энг қимматли ва энг арзон озуқа эканлиги маълум. Шу сабабли биз ҳар бир хўжаликда кўкат конвейери ишлаб чиқиб жорий этишимиз, кўк хашакни йил бўйи тайёрлаб, молларни шу хашак билан боқишни ташкил қилишимиз лозим. Атрофи ўраб қўйилган майдонларда ўсиб турган кўкатни молларга ўрмасдан едириш имкониятини ўйлаб кўриш керак. Мўл-кўл ем-хашак етиштириш ва ундан тўғри фойдаланишгина сигирлар маҳсулдорлигини ошириши, сут ва мол гўшти таннархини анча камайтириши мумкинлигини унутмаслигимиз керак.

Чорвани қиш фаслида боқиш шароитларини ёзги боқиш шароитларига яқинлаштириш учун ғамлаб қўйилаётган озуқадаги тўйимли моддаларни тўлиқ сақлаб қолишни таъминлаш лозим.

Беда тайёрлашнинг энг мукаммал усули — сенаждир. Сенаж — чорва моллар учун энг арзон, энг тўйимли, биологик жиҳатдан қимматли озуқадир. Биз шу йилдан бошлаб ҳар бир сигир ҳисобига 3 тоннагача сенаж ғамлаб қўйишимиз, беш йиллик охиригача сенаж етиштиришни 1,5-2,0 миллион тоннага етказишимиз керак.

Шу билан бирга биз дағал хашакнинг муайян бир қисмини витаминли ўт талқони шаклида тайёрлашимиз, пичанни актив вентиляция ёрдамида қуритишимиз, бедани аввал ёйиб сўнгра ғарамларга пресслаб, пичанни қирқиб тайёрлаб қўйишимиз керак.

Озуқа тайёрлашдаги янги прогрессив технологияни ҳамма жойда жорий этиш чорва моллар рационларида протеин (оқсил)нинг доимий етишмаслигини тугатиш имконини беради.

Тадбирларда 1975 йилга бориб қирқиб ғамлаб қўйиладиган пичанни 500 минг тоннага етказиш, 100 минг тоннагача витаминли ўт талқони тайёрлаш, чўчқалар ва паррандалар учун аралаш силос бостиришни 35 минг тоннага етказиш мўлжалланган. Донадор озуқалар ишлаб чиқаришни ташкил этиш тадбирларини ҳам амалга оширишимиз керак.

Мол боқиш натижалари донадор озуқаларнинг ғоят самарали эканлигини кўрсатди. Биз аввало ҳамма йирик қўйчилик хўжаликларида донадор озуқа ишлаб чиқаришни ташкил этишимиз, қўйларни қиш фаслида тўла қимматга эга бўлган донадор озуқа билан боқишга ва қўшимча равишда семиртиришга ўтишимиз зарур.

Республикадаги кўпгина хўжаликларда озуқа етиштириш ишларини техника билан қайта қуроллантириш, озуқабоп экинлар етиштириш ва ҳосилини йиғиб олишдаги сермеҳнат жараёнларни механизациялаш масалалари ҳали ҳам пайсалга солинаётганлигини докладчи таъкидлаб ўтди. Республика совхозлар ва қишлоқ хўжалиги министрликлари, республика «Узсельхозтехника» бирлашмаси ем-хашак тайёрлашдаги сермеҳнат ишларда комплекс механизацияни жорий этиш тадбирларини ишлаб чиқиб амалга оширишлари, зарур техникани ва донадор озуқани сотиб олишда, донадор озуқа тайёрлаш технологиясини ўзлаштиришда хўжаликларга ёрдам беришлари керак. Афтидан саноат корхоналари ҳам бу ишда қишлоққа зарур бўлган ёрдамни берса керак.

Ўзбекистон чорвачилигида йил бўйи яйловда сақланадиган қўйчилик, хусусан қоракўлчилик алоҳида ўрин тутади. Яйловлар — бизнинг бойлигимиздир, ҳамма яйловларни зарур бўлган тартибга солиш пайти келди. Республикада 1975 йилнинг охирига борганда қўй ва эчкилар туёғини 10 миллион бошга етказиш, ёки беш йил ичида уларни 25 процент кўпайтириш белгиланган.

Бунча миқдордаги қўйни озуқа билан таъминлаш учун яйловларда катта ишларни бажариш кўзда тутилган. 1 миллион 500 минг гектар яйловга сув чиқариш, сувлоқларни реконструкция қилиш, ёввойи ўтларни кўпроқ экиш мўлжалланмоқда. Атрофи ўраб олинган яйловларда қўй сақланадиган қўтонлар қуришнинг янги системаси ўрганиб чиқилади.

Дағал хашакнинг запасларини қиш фаслига етарли миқдорда шу беш йилликда воҳаларда 2 минг гектар суғориладиган ер тайёрлаб қўйилади. Дашт шароитида ерларни артезиан қудуқларидан суғорилганида гектар бошига 70-80 центнер беда пичани, 350 центнер маккажўхори кўк пояси олиш мумкинлигини тажриба кўрсатди.

Омухта ем саноатини янада ривожлантириш масалалари ҳам озуқа базасини мустаҳкамлаш тадбирлари комплексига киритилган. Биз қувватларни ишга туширишни тезлаштиришимиз ва тўла қимматга эга бўлган омухта ем ишлаб чиқариш юзасидан белгиланган планнинг сўзсиз бажарилишини таъминлашимиз лозим. Чорвачиликни саноат негизига кўчириш паррандачилик, чўчқачилик ва қуёнчиликни ривожлантириш чорвачилик корхоналари ва фермаларини тўла қимматли омухта ем билан доим бир маромда таъминлаб туришни талаб қилади. Ҳолбуки, бу ишда ҳам республикада камчиликлар бор. Кўп жойларда омухта ем цехлари қурилиши жуда орқада қолмоқда. Биз колхозлараро ва совхозлараро омухта ем заводлари қуришни ҳар томонлама ривожлантиришимиз керак.

Озуқа ресурсларини кўпайтириш учун мавжуд бўлган ҳамма имкониятлардан ғоят самарали фойдаланиш юзасидан жиддий тадбирларни кўрмай туриб, чорвачиликни ривожлантириш борасидаги катта-катта вазифаларни ҳал этиб бўлмайди. Озиқ-овқат чиқиндиларидан мол боқиш учун фойдаланишни кенг кўламда йўлга қўйиш зарур.

Озуқа оқсили проблемаси — энг муҳим масаладир. Озуқа таркибида оқсилнинг етишмаслиги оқибатида кўп миқдордаги озуқа исроф бўлиб кетмоқда. Ихтиёримиздаги озуқага етарли миқдорда оқсил ва бошқа моддалар қўшилса ана шу озуқа ҳисобига жуда кўп миқдорда озуқа маҳсулоти олиш мумкин бўлади. Озуқа ачитқилари ишлаб чиқаришни ташкил этиш чоралари кўрилиши лозим.

Ем-хашакни ҳисобга олишни уюштиришда тартиб ўрнатиш учун, кўпайтириб ёзиш, алдамчилик ва ҳисоботларда кўз бўямачилик қилиш фактларига йўл қўймаслик учун қўшимча чораларни кўриш лозим.

Бугунги Пленумда чорвачиликни юксалтиришнинг асосий ва туб масаласи — мустаҳкам озуқа базасини вужудга келтириш масаласи муҳокама қилинмоқда. Бу — масъулиятли ва қийин бўлса ҳам, лекин бажариш мумкин бўлган вазифа. Бу ўринда гап ҳар бир колхоз ва совхознинг келгусида жамоат чорвачилигини ҳам, колхозчилар ва совхозларнинг ходимлари қўлидаги чорвани ҳам тўла-тўкис таъминлай оладиган миқдорда озуқа етиштирадиган бўлиши устида бораётир. КПСС XXIV съезди Директиваларида ана шундай вазифа қўйилган.

Шу муносабат билан хўжаликлар, партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари раҳбарларининг ем-хашак тайёрлаш озуқа ишлаб чиқариш планларининг бажарилиши учун бўлган масъулиятини ошириш, бу ишни давлатга дон, пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва давлатга сотиш мажбуриятларининг бажарилиши билан тенглаштириш зарур.

Озуқа ишлаб чиқариш проблемасини ҳал этишда ишнинг ташкилий томони муҳим аҳамиятга эга. Ҳар бир хўжаликда ем-хашак етиштириш ва тайёрлаш билан шуғулланадиган доимий ихтисослаштирилган механизация бригадалари ва звенолари тузиб қўйиш, уларга озуқабоп экинлар экилган майдонларни, техникани, транспортни бириктиб қўйиш, етарли миқдорда ўғитларни ажратиб бериш лозим. Улар озуқабоп экинлардан мўл ҳосил етиштириш билангина чекланмасдан, ем-хашак тайёрлаш, сенаж ва силос бостириш ишлари билан ҳам шуғулланишлари, шунингдек куз-қиш фаслида ем-хашакни ташиб беришни ва молларга солишга тайёрлашни таъминлашлари керак. Озуқа ишлаб чиқаришда юксак кўрсаткичларга эришган хўжаликларни маънавий рағбатлантиришнинг қўшимча чораларини ишлаб чиқиб, амалга ошириш, ҳар бир областда, ҳар бир районда фермалар бригадалар, колхоз ва совхозларнинг социалистик мусобақасини кенг авж олдириш зарур.

Областлар, районлар ва хўжаликлар бинолар қуришни тезлаштириш юзасидан қўшимча чораларни кўриб, яқин 2—3 йил ичида жамоат чорвачилигини типовой бинолар билан таъминлашлари керак. Партия ташкилотлари бу ишни кун сайин контроль қилиб туришлари лозим.

Ҳозир биз комплекслар қуришга киришмоқдамиз, паррандачилик фабрикалари барпо этмоқдамиз. Комплекслар қуришни жадаллаштириш билан бирга республикамизнинг иқлим шароитларини ҳисобга олиб, типовой лойиҳаларни қайта кўриб чиқиш, енгил конструкциялардан кенг фойдаланиш керак.

Мустаҳкам озуқа базасини вужудга келтириш — биринчи даражали аҳамиятга эга бўлган вазифадир. Оддий колхозчилардан ва совхоз ишчисидан тортиб қишлоқ хўжалик, совет ва партия органларининг раҳбар ходимларигача ана шу масалани ҳал этиш билан шуғулланиши керак. Биз ҳар бир хўжаликда чорвачилик ва озуқа ишлаб чиқариш юзасидан тузилган тадбирларни яна бир марта қайта кўриб чиқишимиз ва бу тадбирларнинг бажарилишини қаттиқ кузатиб боришимиз лозим. Ҳар бир хўжаликда озуқа етиштириш юзасидан ишлаб чиқилган тадбирларнинг сўзсиз бажарилишини кўзлаб, иш ҳажмини ва конкрет ижрочиларни кўрсатиб, кунма-кун қилинадиган ишларнинг плани тузиб чиқилиши керак. Партия, совет, қишлоқ хўжалик органлари, касаба союз, комсомол ташкилотлари, қишлоқ хўжалиги ходимлари ўзларининг бутун кучлари ва маҳоратларини чорвачиликни тубдан юксалтиришга, унинг озуқа базасини мустаҳкамлашга сарфлашлари ва партиямиз XXIV съезди қарорларини сўзсиз бажаришни таъминлашлари лозим.

Доклад юзасидан музокаралар бошланди. Сўзга чиққан ўртоқлар партия ташкилотларининг чорвачиликка раҳбарлигини ҳар томонлама таҳлил этиб, ем-хашак, чорвачилик маҳсулотлари етиштириш соҳасидаги ҳамма ишларни янада яхшилаш, республика қишлоқ хўжалигининг ана шу муҳим тармоғида ҳали ҳам мавжуд бўлган камчиликларни тезроқ бартараф қилишга қаратилган амалий таклифларни киритдилар.

Қорақалпоғистон область партия комитетининг биринчи секретари **Қ. Камолов** қуйидагиларни айтди: Автоном республикада ем-хашак тайёрловчи махсус бригадалар тузилди. Ер техника ва ишчи кучлари бу бригадаларга бириктиб қўйилди. Меҳнатда юксак кўрсаткичларга эришувчи ходимларни рағбатлантириш учун бир қанча тадбирлар ишлаб чиқилди. Пахтабеда алмашлаб экиш планли суратда жорий қилинмоқда. Оталиққа олган корхона ва қурилишларнинг коллективлари ем-хашак тайёрлашда қишлоқ меҳнаткашларига ёрдам бермоқдалар. Шуни ҳам эътироф қилиш керакки, айрим раҳбарлар мустаҳкам ем-хашак базасини вужудга келтириш муҳим эканлигига етарли баҳо бермаётирлар.

Нотиқ бир қанча проблемаларни тезроқ ҳал этиш зарур эканлиги тўғрисида гапирди. Амударёнинг ўнг соҳилидаги кенг яйловларга сув чиқариш учун Еркиндарёда доимий насос станциясини қуриш мақсадга мувофиқдир. Султонуиздағ тоғларига туташган яйловларга сув чиқариш учун кўп маблағ ва материал керак. Ҳозирги вақтда қурилаётган Уст-Юрт водоводидан қўйчилик фермаларини сув билан таъминлайдиган ариқлар қазиш керак. Замонавий типовой чорвачилик биноларн қурилишини тезлатиш зарур.

Қолоқ хўжаликларни илғор хўжаликлар даражасига кўтариш, — дейди Тошкент область партия комитетининг иккинчи секретари **Б. М. Истомин**, — чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришнинг муҳим резервидир. Партия ташкилотларининг, барча совет ва қишлоқ хўжалик органларининг, колхоз ва совхоз раҳбарлари ҳамда мутахассисларининг, пойтахт областидаги барча қишлоқ меҳнаткашларининг куч-ғайрати ана шу вазифани ҳал этишга сафарбар қилинмоқда.

Республика Госплани, Главхлопкомаш ва «Узсельхозтехника» республика бирлашмаси озуқабоп экин уруғларини аралаштириб экиш учун заводларда сеялкалар ишлаб чиқаришни уюштиришлари жуда зарур бўлиб қолди. Пенза ва Тула областларининг тажрибасини кенг ёйиш керак. Бу областларда ярим ром шаклидаги темир-бетон конструкцияларнинг ишлатилаётганлиги чорвачилик биноларн қурилишини анча тезлаштиради, шунингдек, фермалардаги сермеҳнат ишларни комплекс механизациялаштиришни енгиллаштиради.

Калинин районидаги Ильич номли колхозда ана шу усулда икки юз бош мол учун бино қурилган. Бу чора яхши натижа берди. Республика Госстройи мутахассислари, лойиҳалаш институтларининг мутахассислари бундай лойиҳани маъқулламоқдалар. Лекин шундай бўлса ҳам, ана шу ярим ромларни тайёрлаш шу пайтгача йўлга қўйилмаган.

Самарқанд область партия комитетининг биринчи секретари **С. Н. Усмонов** ўз нутқида айтдики, чорвачилик ходимлари тўғрисида кўп ғамхўрлик қилиш, улар ўртасида олиб бориладиган сиёсий ва ташкилотчилик ишини кучайтириш — партия ва совет ташкилотларининг энг муҳим бурчидир.

Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, КПСС XXIV съездининг делегати Норбой Эргашев Нурота район партия комитетининг яқинда ўтказилган пленумида «Менинг касбимни ким давом эттиради?» деган масалани ўртага қўйди. Бу масала давлат нуқтаи назаридан ғоят муҳимдир.

Машҳур чўпоннинг ўринбосарлар тўғрисида бунчалик катта ғамхўрлик қилаётганлиги тамомила ўринлидир. Энг яхши ёшларнинг чўпонлар сафидан жой олиши учун зарур ишларнинг ҳаммаси қилиняпти, деб бўлмайди. Чорвадорларнинг турмуш шароитига баъзан жиддий эътибор берилмаяпти.

Янги ерларни тез ўзлаштирмай туриб дейди нотиқ, алмашлаб экишни жорий қилиш асосидагина ем-хашак базасини кенгайтириш ва мустаҳкамлаш масаласини ҳал этиб бўлмайди. Самарқанд областида Зарафшон сув омбори қурилиши шу жиҳатдан катта самара бера олади.

Областимизда шу беш йилликда озуқа етиштиришни анча кўпайтириш юзасидан конкрет тадбирлар ишлаб чиқилди, дейди Сирдарё область ижроия комитетининг раиси **В. А. Хайдуров**. Меҳнаткашлар депутатлари область ва район Советлари алмашлаб экишни жорий қилиш тўғрисидаги масалани қараб чиқдилар ва бу масала юзасидан махсус қарор қабул қилдилар.

Областдаги колхоз ва совхозлар суғориладиган ернинг ҳар гектаридан яхши фойдаланиш учун курашиб, озуқабоп экинларни аралаштириб экишни анча кўпайтирдилар. Кўпгина хўжаликлар бошоқли дон экинлари ҳосили йиғиштириб олинган ерларда кўклоя олиш учун маккажўхори экмоқдалар.

Лекин шундай бўлса ҳам, бизда чорвачиликни ривожлантириш ва озуқа етиштиришда катта камчиликлар бор. Бир қанча колхоз ва совхозларда озуқабоп экинлар уруғини аралаштириб экишга суст эътибор берилмоқда, маккажўхорини такрорий экиш кўнгилдагидек эмас, сенаж ва силос бостиришни жадаллаштириш учун мавжуд имкониятлардан тўлиқ фойдаланилмаётир. Чорвачиликнинг ҳамма соҳаларида комплекс механизацияни жорий қилиш ва ишлаб чиқариш маданиятини юксалтириш учун тегишли чораларнинг ҳаммаси кўрилмаётир.

Қашқадарё область партия комитетининг биринчи секретари **Р. Ғойипов** область партия ташкилотининг фермаларни мустаҳкамлаш соҳасида амалга ошираётган тадбирлари билан пленум қатнашчиларини таништиради. Ҳозирги вақтда Қашқадарё областидаги колхоз ва совхозларда 1200 коммунист, қарийб 4 минг комсомол, 700 мутахассис чорвачилик ишлари билан шуғулланмоқда, 296 цех партия ташкилоти, 62 партия группаси ишлаб турибди Ишлаб чиқариш илғорлари, ўз ишининг моҳир усталари кўпайиб бормоқда.

Область партия ташкилоти ўз хатолари ва нуқсонларини КПСС XXIV съезди қарорлари асосида таҳлил этиб, ем-хашак базасини мустаҳкамлаш ва чорвачиликни янада юксалтириш юзасидан конкрет тадбирлар белгилади ва бу тадбирларни амалга оширмоқда.

Озуқа етиштириш асосан ерлардан яхши фойдаланиш, озуқабоп экинлар ҳосилдорлигини ошириш, шунингдек, беда, маккажўхори ва илдиз мева экинлар экишни кескин суратда кўпайтириш йўли билан оширилади.

Бухоро область партия комитетининг иккинчи секретари **В. Н. Петров** ўз нутқида қоракўлчиликни ривожлантириш билан боғлиқ бир қанча масалаларга тўхталиб ўтди.

Областдаги деярли барча қоракўлчилик совхозларига озуқабоп экинлар етиштириш учун суғориладиган ерлар ажратиб берилди. Ана шу хўжаликлар шу йилнинг ўзидаёқ 8.5 минг тонна пичан тайёрладилар. Томди районидаги хўжаликлар учун бедачилик совхози ташкил этилди. Бу хўжалик колхоз ва совхозларнинг ем-хашакка бўлган эҳтиёжларини тўла таъминлаши лозим.

Областда маданий-маиший марказларни барпо этиш ва яйловларда ишлаб чиқариш базаларини вужудга келтириш соҳасида кўп иш қилинмоқда. Қум саҳроларидан йўл очилди. Бундай йўллар қоракўлчилик совхозларининг деярли барча марказий қўрғонларини бир-бири билан боғлайди.

Гўшт етиштирадиган олти совхоз ташкил этилди. Бу совхозлар учун 12 минг гектар ер ажратиб берилди. Бу йил молларни семиртириб топшириш учун талайгина миқдордаги чорва молларни сўйимга боқиш мўлжалланади.

Ем-хашак етиштиришни кескин суратда кўпайтириш ва чорвачилик маҳсулдорлигини ошириш юзасидан белгиланган тадбирларни муваффақиятли бажариш учун қишлоқ хўжалиги мутахассислари зиммасига катта масъулият юкланади. Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалиги министри **Э. Т. Шайхов** ўз нутқида ана шу масалага тўхталиб ўтди.

Республика Қишлоқ хўжалик министрлиги, деди нотиқ, алмашлаб экишни ўзлаштиришдаги камчиликларни тугатишни, беда маккажўхори ва бошқа озуқабоп экинлар ҳосилдорлигини бутун чоралар билан оширишни, озуқабоп экинларни ҳамма жойда аралаштириб экишни ўз вазифаси деб билади.

Молларнинг зотини яхшилаш масаласи тез ҳал этилиши лозим бўлган актуал проблемалардандир. Республикага келтириладиган зотли бузоқлар миқдорини икки-уч баравар кўпайтириш керак. Кўп колхозларда сигирлар миқдорининг камлигини нормал бир хол деб ҳисоблаб бўлмайди. Чорва подасини концентрациялаш, чорвачилик фермаларини мустаҳкамлаш соҳасида иш олиб бориш керак. Ветеринария хизматини кучайтириш лозим.

Сурхондарё областида табиий ўтлоқлар етарли эмас. Область шароитида деҳқончилик маданиятини юксалтириш, алмашлаб экишни жорий қилиш ва янги ерларни ўзлаштириш асосидагина чорва молларни озуқа билан тўла таъминлаш мумкин, дейди Сурхондарё область ижроия комитетининг раиси **А. Каримов**.

Суғориладиган зонада жойлашган қирқ хўжаликда ер тузилиши лойиҳалари ишлаб чиқилди. Бу лойиҳаларда пахта-беда алмашлаб экишни илмий асосда жорий қилиш кўзда тутилади. Лойиҳаларни бундан буён тезликда тузиб чиқиш мўлжалланди.

Мол озуқаси етиштиришни экин майдонларини кенгайтириш йўли билангина эмас, балки деҳқончилик маданиятини юксалтириш, озуқабоп экинларни аралаштириб экиш асосида ҳосилдорликни кескин равишда ошириш йўли билан ҳам кўпроқ етиштириш мўлжалланади. Сув камлигига қарамай хўжаликлар қишлоқ хўжалик экинларидан, шунингдек, озуқабоп экинлардан ҳам мўл ҳосил етиштириш учун кенг кўламда кураш олиб бормоқдалар.

Поп район партия комитетининг биринчи секретари **Б. Рафиғалиев** ўз нутқида чорвачиликни мустаҳкамлаш соҳасидаги баъзи силжишларга тўхталиб ўтади. Ҳар бир хўжаликда Учқўрғон районидаги Ленин номли совхоздан ўрнак олиниб, бош зоотехниклар чорвачилик ишлари билан шуғулланмоқдалар. Бош зоотехниклар фермаларнинг мудирлари бўлиб, фермадаги мутахассислар бухгалтерлар, механиклар, ем-хашак тайёрловчи бригадалар уларга бўйсундирилган. Фермаларнинг йириклаштирилиши сермеҳнат ишларни комплекс механизациялаштириш учун шарт-шароит вужудга келтиради. Қўшимча равишда етмиш коммунист, ўттиз комсомол аъзоси чорвачилик фермаларида ишлаш учун колхоз ва совхозларга юборилди.

«Узсельхозтехника» бирлашмасининг раиси **У. Исомхонов** қишлоқ хўжалигида, хусусан чорвачиликда ишлаб чиқариш процессларини кенг кўламда механизациялаш ва автоматлаштириш масалаларига тўхталиб ўтади.

«Узсельхозтехника» бирлашмасининг монтаж бўлинмалари ўтган беш йиллик давомида колхоз, совхозларда кўп миқдорда сут соғадиган агрегатларни ўрнатдилар, ем-хашак тақсимлаб бериш ишларини механизациялаштирдилар, қорамоллар боқиладиган 594 бинони комплекс механизациялаштирдилар.

Лекин шундай бўлса ҳам, чорвачиликдаги ишларни механизациялаштириш даражаси сира кўнгилдагидек эмас. Пичан ўрадиган машиналардан фойдаланиш иши жуда орқада қолмоқда.

Шу беш йилликда республикада саноат негизида чорвачилик маҳсулотлари етиштирадиган кўп миқдорда йирик комплекслар, янги паррандачилик фабрикалари қуриш мўлжалланди. Колхоз ва совхозларнинг паррандачилик фермаларини механизациялаштириш соҳасида кўп иш қилинмоқда.

Маълумки, Андижон областининг меҳнаткашлари яқинда алмашлаб экишни жорий қилиш ва озуқа етиштиришни кескин суратда кўпайтириш асосида юксак мажбуриятларни олган эдилар. Андижон область ижроия комитетининг раиси **П. Каюмов** Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети томонидан маъқулланган ана шу тадбирлар қандай бажарилаётганлиги тўғрисида гапирди.

Областдаги партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари, колхоз ва совхозлар алмашлаб экишни жорий қилмоқдалар. Маккажўхорини лавлаги билан, беда билан, бедани судан ўти билан аралаштириб экиш тобора кенг кўламда жорий қилинмоқда. Бедапоялар 26 минг гектарга етказилди.

Қува районидаги «Коммунизм» колхозининг раиси **М. Шербўтаев** ўз нутқида чорвачиликни янада юксалтириш, ем-хашак базасини мустаҳкамлашга доир муҳим масалаларни кўтаради. Нотиқ колхозда ишлаб чиқилган ва амалга оширилаётган тадбирлар ҳақида гапиради. Барча колхозчилар, — дейди у, — КПСС XXIV съездининг қарорларини амалга оширишга қатъий бел боғлаганлар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, дейди Ўрта Чирчиқ район партия комитетининг биринчи секретари **С. А. Аҳмедов**, бундан икки йил муқаддам районимиздаги хўжаликларда жамоат чорвачилигини ривожлантириш соҳасида жиддий камчиликлар борлигини таъкидлаган эди. Партия ташкилоти бу камчиликларни бартараф қилиш, моллар туёғини кўпайтириш ва унинг маҳсулдорлигини ошириш, ем-хашак базасини кенгайтириш йўлида барча резерв ҳамда имкониятларни ишга солиш учун тегишли тадбирларни кўрди. Чорвачилик фермалари пухта тайёрланган кадрлар билан мустаҳкамланди. Чорвадорларни маънавий ва моддий рағбатлантириш системаси ишлаб чиқилди. Механизациялаш масалаларига катта эътибор берилмоқда.

Саккизинчи беш йиллик даврида Хоразм областидаги хўжаликларда, — дейди Хоразм область ижроия комитетининг раиси **Р. Эшчонов**, — озуқа етиштириш анча кўпайди. Хусусан, беда етиштириш анча ортди — қарийб уч баравар кўпайди. Лекин, шунга қарамай, ем-хашак билан таъминлаш ҳануз паст даражада бўлиб, эҳтиёжни қондирмаётир. Шунга биноан, партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари беш йилликда мол туёғи ва паррандалар сонини кўпайтириш юзасидан белгиланган режаларни эътиборга олиб, сигирларни кўпайтириш юзасидан тегишли тадбирларни ишлаб чиқдилар ва бу тадбирларни амалга оширишга киришдилар.

Беш йилликда озуқабоп экин майдонлари 30 процент кенгайтирилиши лозим. 1975 йилга бориб маккажўхори дони 4 баравар, беда уч баравар, ширали озуқалар 2 баравар кўпайтирилиши лозим.

Музокараларнинг охирида чорвачилик институтининг директори **Ш. Акмалхонов** сўзга чиқди. Нотиқ чорва моллар учун тўғри рационлар белгилаш, республикада зотли мол базасини вужудга келтириш, сенаждан моҳирлик билан фойдаланиш каби муҳим масалаларга эътиборни жалб этади.

(ЎзТАГ).

КПСС XXIV СЪЕЗДИ ҚАРОРЛАРИ — ҲАЁТГА!

МАҲСУЛОТНИ КЎПАЙТИРИШ РЕЗЕРВЛАРИ

КПСС XXIV съездидан буён бир ой вақт ўтгани йўқ. Лекин чорвачиликни ривожлантириш, маҳсулот етиштиришни кўпайтириш, оғир меҳнат талаб қиладиган ишларни механизациялаш, ем-хашак базасини мустаҳкамлаш соҳасида қилинган ишлар съезд қарорларида белгиланган вазифаларни муддатидан олдин, яъни тўрт йилда бажариш учун катта имкониятлар борлигидан далолат беради. Совхозимиз чорвачилик ва ғаллачиликка ихтисослаштирилган. Ички резервларни ҳисобга олиб [illegible] қоракўл, тери, жун, сут, гўшт ва бошқа маҳсулотлар тайёрлаш планларини беш йилда эмас, балки тўрт йилда бажаришни [illegible]. [illegible]

Йўлдош Алимов — қўйчилик фермасининг мудири. Фермамизда 18 минг бош қўй бор. Шундан 10 минг бош совлиқ. Ҳар 100 бош совлиқдан 130 тадан қўзи олишни кўзда тутган эдик. [illegible] ҳар 100 бош совлиқдан 140 тадан қўзи олинди. [illegible]

[illegible]

КПСС XXIV съезди қарорларида чорва моллар насли ва [illegible]

Рашид Бойназаров, Ўрол Чориев [illegible]

Рашид Жабборов — бош зоотехник: мен партиянинг XXIV съезди қарорларида чорвачиликни, хусусан қўйчиликни ривожлантириш истиқболларини кўрдим. [illegible] лик ва паррандачилик ривож-

лантирилсин. Қўй ҳамда эчкилар [illegible] кўпайтирилсин ва уларнинг маҳсулдорлиги оширилсин» [illegible]

Бу вазифаларни биз чўпонлар ҳал қилишимиз керак. [illegible]

[illegible]

Ашур Сатторов, Амирали Эшбоев, Бўрол Юсупов, [illegible]

Совхозимизда 55 минг бош қўй, шу жумладан 31 минг бош совлиқ бор. [illegible] **Хўжалик бўйича ҳар 100 бош совлиқдан 135 тадан қўзи олинди.** [illegible]

[illegible] тўрт йилда бажариш иштиёқи

билан меҳнат қилаётганига комил ишонасиз. Совхозимиз коллективининг умумий фикрини жамлаб, шундай хулосага келдик: **беш йилликнинг биринчи давраси 1971 йилда халқимизга 425 тонна гўшт, 200 тонна сут етказиб берамиз.** Бу қайси манбалар ҳисобига тайёрланади?

Гўштга топшириладиган қорамоллар, қўйларнинг тирик вазнини ўтган йилдагига нисбатан 35-40 процент оширамиз, ўрта ва ўртадан паст семизликдаги чорва молларнинг гўшт учун топширилишига йўл қўймаймиз, уларни совхоз қошидаги бўрдоқичилик базасига бериб, юқори семизликка еткунча боқамиз, ҳар бош қўйдан қўшимча 12-15 килограмм, қорамолдан 150-200 килограмм гўшт оламиз. Тўғри, бу йил табиий ўт анча кам бўлди. Лекин бундан чўчимаймиз. Чорвадорларимиз шу кунларда имконият бор жойларда тезкорлик билан хашак ўрмоқдалар. Вазиятни ҳисобга олиб ем-хашак тайёрлаш бригадалари аъзолари сонини 150 кишига кўпайтирдик, уларга етарли миқдорда транспорт воситалари ажратдик. Ишчи-хизматчилар, марказий посёлкада истиқомат қилаётган аҳоли хашак ўримида фаол иштирок этмоқда. коммунистлар ва комсомоллардан ташкил топган зарбдор бригадалар аъзолари меҳнатда жасорат кўрсатмоқдалар.

Чорва моллар озуқа базасини мустаҳкамлаш учун ҳамма тадбирларни кўряпмиз. Партия XXIV съездининг беш йиллик план юзасидан белгилаган Директиваларида **чорвачиликнинг мустаҳкам озуқа базасини тезроқ вужудга келтириш энг муҳим вазифа деб ҳисоблансин, жамоат чорвачилиги, шунингдек шахсий хўжалигида чорва моллари бўлган колхозчилар ва совхоз ходимлари хонадонларининг пичан, силос, ўт уни, илдиз мевали озуқаларга бўлган эҳтиёжини тўла қондириш учун ана шу озуқаларни етиштиришни анча кўпайтиришга эришилсин,** дейилади. Чорвадорларимиз съезд кўрсатган ва сўзсиз ғалабага олиб борадиган ана шу тўғри йўлдан олға томон қадам ташламоқдалар.

Съезд ҳужжатларида хўжалик ҳисобини кенг жорий этиш йўли билан соф фойда миқдорини кўпайтириш, хўжаликлар экономикасини мустаҳкамлаш, халқ турмуш маданиятини юксалтириш масалаларига алоҳида эътибор берилган, бунда иқтисодий тежамкорлик катта роль ўйнаши таъкидланган. **Совхозимиз бўйича 1969 йилда 100 минг сўм соф фойда олинган эди. 1970 йилда бу рақам 350 минг сўмга етказилди. Бу йил камида 500 минг сўм соф фойда олишни кўзда тутмоқдамиз.** Ишчи-чорвадор, ишчи-ғаллакорларимизнинг даромади ҳам кескин кўпайди, халқимиз маданий ҳаёт кечирмоқда. Бу эса уларни янада самаралироқ меҳнат қилишга чорламоқда.

Чорва молларнинг ёзги парвариши дуруст ўтяпти. Айни пайтда қишловга тайёргарлик ишларини ҳам кучайтириб юбордик. Молхоналар, қўйхоналар ремонт қилиняпти, янгилари қуриляпти, сув ҳавзалари тартибга келтириляпти.

КПСС XXIV съезди совет халқи олдига қишлоқ хўжалик ва чорва маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш йўли билан коммунизмнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш вазифасини қўйди. Бу совхозимиз коллективига ҳам тўла тааллуқлидир. Бутун имкониятлар ва резервларни ишга солиб, 1971 йилги маҳсулот тайёрлаш планлари ва социалистик мажбуриятларни ошириб ўринлаймиз, келгуси йилларда чорвачиликни ривожлантиришга пухта замин яратамиз.

Ғ. ЮСУПОВ,
Қашқадарё областидаги «Деҳқонобод» совхозининг директори.

ПАХТАОБОД районидаги «Маданият» совхозининг сут-товар фермаси коллективи тўққизинчи беш йилликнинг дастлабки йилида чорва маҳсулотларини ҳар қачонгидан серob қилишга эришмоқда. Ферманинг моҳир сут соғувчилари Рўзихон Отабоева ва Соня Мустафина ўзларига биркитилган ҳар бош сигирдан 3 минг килограммдан сут соғиб олишга сўз берганлар. Улар ҳозиргача 1500 литрдан ошириб сут соғиб олдилар. Суратда (чапдан ўнгга): Р. Отабоева ва С. Мустафиналарни кўриб турибсиз.

Т. Ғофуров фотоси.

АНДИЖОН область Ленин районидаги «Победа» колхозининг чорвадорлари қишловга пухта ҳозирланмоқдалар. Улар жамоат чорвасини мўл-кўл ем-хашак билан таъминлашга алоҳида эътибор бермоқдалар. Шу мақсадда 40 гектар майдонга жўхори экилган эди. Унинг ҳар гектаридан 500 центнердан кўк поя олинмоқда. Планда кўзда тутилган 1580 тонна ўрнига 2 минг тонна кўк поя жамғардилар. Суратда: колхоз далаларида маккажўхорини ўриб- йиғиб олиш.

А. Тўраев фотоси.

ЭЛ СОҒЛИҒИ — ЮРТ БОЙЛИГИ

Совет ходими минбари

Соғлиқни сақлаш системасини тинмай такомиллаштириш, меҳнаткашлар саломатлиги тўғрисида доимий ғамхўрлик бизда умумдавлат вазифаси даражасига кўтарилган. Область Совети ижроия комитети бу масалани доимо диққат марказида тутмоқда. Ўтган беш йилликнинг ўзидагина соғлиқни сақлаш мақсадларига олдинги беш йилликдагига нисбатан бир ярим баравар кўп маблағ сарфланди. Аҳоли жон бошига бир йилда 25 сўмлик медицина хизмати кўрсатилди.

Беш йил ичида медицина пунктлари 103 дан 133 га, фельдшерлик ва фельдшер-акушерлик пунктлари 463 дан 570 га, ихтисослаштирилган диспансерлар 18 тадан 21 тага етказилди. Касалхонадаги ўринлар уч ярим мингтага кўпайди: ҳар ўн минг аҳоли ҳисобига ҳозир 100 ўрин мавжуд бўлиб, бу 1966 йилдагига нисбатан 19 та кўпдир.

Энг қувончлиси — хизмат кўрсатиш турлари кўпайиб ва унинг сифати яхшиланиб бораётгани. Кейинги беш йил мобайнида амбулатория — поликлиника хизмати кўрсатиш бир ярим баравар ўсди.

Область ижроия комитети КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Мамлакатда соғлиқни сақлашни янада яхшилаш ва медицина фанини ривожлантириш чоралари тўғрисида»ги қарорини бажариш учун ҳамма имкониятлардан фойдаланмоқда. Маҳаллий ресурслар ва ички имкониятлардан оқилона фойдаланиш эвазига 1966 — 1970 йиллар давомида 35 та йирик соғлиқни сақлаш объекти қад кўтарди. Бу объектлар қурилишига 7 миллион сўм сарфланган бўлса, шундан 4 миллион 360 минг сўми давлат капитал маблағи, 2 миллион 302 минг сўми маҳаллий Советларнинг маблағидир; колхоз, совхоз ва саноат корхоналари соғлиқни сақлаш ишларига ажратган маблағлари тўла ўзлаштирилди. Бундан ташқари Қувасой шаҳрида 240 ўринли комплекс шифохона, Қўқон шаҳар касалхонаси учун кўп қаватли янги корпус, область санитария—эпидемиология станцияси учун уч қаватли муҳташам бино, Ленинград районида область қон қуйиш станцияси қурилиб, ишга туширилди.

Шу ўринда область Совети депутатлари томонидан қилинаётган ибратли ишлар ҳақида икки оғиз тўхталиб ўтмоқчиман. Фарғона нефтни қайта ишлаш заводининг директори, область Совети депутати ўртоқ Р. А. Шоҳназаров даволаш-профилактика ишлари жонкуяри сифатида ҳам ҳурмат ва эътибор қозонмоқда. У раҳбарлик қилаётган корхона кейинги уч йил ичида соғлиқни сақлаш ишлари учун 200 минг сўм маблағ ажратди. Бунинг эвазига корхона медицина-санитария қисми кенгайтирилди. 60 ўринли даволаш корпуси қурилди, янги медицина асбоблари сотиб олинди. Шу кунларда 100 ўринли профилакторий қуриш учун лойиҳа-смета ҳужжатлари тайёрлаб бўлинди.

Область Советининг депутати, Ўзбекистон районидаги «Ғаниобод» совхозининг директори Абдуқаҳҳор Ниёзов ҳам ўз сайловчилари наказини изчиллик билан бажариб бораётган халқ хизматкорларидан. Хўжаликда 120 ўринли касалхона қурилиши бошлаб юборилди. Айни вақтда бир сменада 250 кишини қабул қиладиган поликлиника ҳам қад кўтаряпти. Совхоз территориясида ғиштта ҳаммом, бир неча болалар муассасалари ҳам қуриляпти.

Шаҳар ва районларда даволаш-профилактика ишларини йўлга қўйишда область ижроия комитети ҳузуридаги соғлиқни сақлаш доимий комиссияси (раиси ўртоқ Ю. Маҳмудов) бир мунча тадбирларни амалга оширмоқда. Доимий комиссиянинг 13 кишидан иборат аъзолари кейинги ойлар ичида Бағдод, Ленинград, Қува, Риштон районларида мактабгача болалар муассасалари аҳволини ўрганиб, уларнинг фаолиятини яхшилаш юзасидан конкрет тадбирларни амалга оширдилар. Шунингдек, область аҳолисига медицина хизмати кўрсатиш масаласи ҳам атрофлича текширилиб, мавжуд камчиликлар бартараф этиляпти.

Бу текширишлар шуни кўрсатмоқдаки, аҳолига малакали медицина ёрдами кўрсатиш учун ҳамма ерда ҳам зарур шарт-шароит яратилган деб бўлмайди. Фарғона районидаги «Коммунизм», «Ленинград», «Партия XIX съезди» колхозларидаги участка касалхоналари кўпдан бери ремонт қилинмаган. Туғруқхона, лаборатория, физиотерапия ва эмлаш кабинетлари ташкил этиш юзасидан белгиланган тадбирлар бажарилмай қолмоқда. Ўзбекистон, Охунбобоев ва Олтиариқ районларидаги айрим хўжаликларда ҳам даволаш муассасалари қаровсиз қолдирилмоқда.

Беш йилликда медицина муассасаларининг моддий-техника базаси янада мустаҳкамланади. Даволаш муассасалари қурилишига ўтган беш йилликдагига нисбатан деярли уч баравар кўп капитал маблағ сарфланади ва 4200 ўринли 73 та шифохона ишга туширилади.

Область шифокорлари партия ва ҳукуматимизнинг доимий ёрдамига таяниб меҳнаткашларга медицина хизмати кўрсатишни давр талаби даражасига кўтариш учун тинмай кураш олиб бормоқдалар.

С. ҚУЛДОШЕВА,
Меҳнаткашлар депутатлари Фарғона область Совети ижроия комитетининг раис ўринбосари.

СПОРТ янгиликлари

ЗАВҚЛИ ҲАФТАЛИК

Совет—араб спорт ҳафталиги мусобақалари қизғин ва завқли ўтди. Бирлашган Араб Республикасидан келган спортчилар Тошкент ва Самарқандда ўз маҳоратларини намойиш қилдилар.

Улар шаҳарларнинг тарихий ва диққатга сазовор жойлари билан танишдилар. Араблар ва Ўзбекистонликлар спорт ҳафталиги кунларида бир-бирлари билан яқиндан танишиб олдилар. Меҳмонлар ҳамда мезбонлар бир неча бор янги рекордлар ўрнатишга муваффақ бўлдилар

Бирлашган Араб Республикасидан келган спорт делегацияси ўз ватанига жўнаб кетди. Келгуси йили Ўзбекистон спортчилари Бирлашган Араб Республикасига борадилар.

ОЛТИН МЕДАЛЛАР ЎЗИМИЗДА

Люксембург шаҳрида теннис бўйича Европа чемпионати мусобақалари давом этмоқда. Бу қизғин учрашувларда Совет Иттифоқи ракетачилари барча олтин медалларни олиш шарафига муяссар бўлдилар. Разрядлилар мусобақаларида СССР чемпионлари москвалик Ольга Морозова билан тбилисилик Александр Метревели ғалаба қозонди.

КАМЁБ РЕКОРД

Украинанинг Харьков шаҳрида ўзига хос ажойиб воқеа юз берди. Трек мусобақаларида харьковлик велоспортчи П. Ковальчук Совет Иттифоқининг кам учрайдиган янги рекордини ўрнатиш шарафига эришди. У юз километр масофани трекда 300 давра айланди. Бунга Ковальчук 2 соат 25 минуту 13,85 секунд вақт сарфлади. Унинг бу ютуғи катта шов-шувга сабаб бўлганича бор: илгариги ўрнатилган рекорддан шу босиб ўтилган масофага 2,5 минут кам сарфланди.

ХАЛҚАРО ТУРНИР

Киев шаҳрида темир йўлчи-волейболчиларнинг халқаро турнири бошланди. Бу мусобақаларда 12 мамлакат вакиллари куч синашмоқда. Совет Иттифоқи спортчилари икки марта — 1959 ва 1968 йилларда ана шундай турнирлар ғолиби бўлган эдилар. Турнир ўз ишини бошлаган куни СССР волейболчилари Финляндия командасини 3:0 ҳисобида ютдилар.

СОВЕТ ШТАНГАЧИЛАРИ ҒОЛИБ

Ғарбий Германиянинг Любек шаҳрида «Балтика кубоги» мусобақалари бўлди. Штангачиларнинг бу мусобақасида совет спортчилари ғолиб келдилар. Мамлакатимиз вакиллари жаъми 51 очко тўпладилар. Майдон эгалари 34 очко билан кифояландилар. Польша атлетикачилари ўтган йилги турнир ғолиби бўлишганди. Бу сафар 25 очкогина олишди. Мусобақаларда шунингдек, Германия Демократик Республикаси, Швеция, Норвегия, Финляндия ва Дания вакиллари ҳам иштирок қилдилар.

МАБЛАҒ АЖРАТИЛДИ

БОСИЛМАГАН ХАБАРЛАР ИЗИДАН

Биз Олтиўғил қишлоғида яшаймиз. Ҳамма электр нуридан фойдаланиб, радио тинглаб, телевизор кўраётган бир вақтда, биз керосин чироқ ёқиб ўтирибмиз. Медицина хизмати ҳам яхши йўлга қўйилмаган. Ушбу сўзларни Нарпай районидаги Олтиўғил қишлоғи меҳнаткашларининг редакцияга йўллаган хатидан келтирдик.

Хат текшириб чора кўриш учун Нарпай район ижроия комитетига юборилган эди. Район ижроия комитетининг редакцияга хабар қилишича, хатда келтирилган фактлар тасдиқланган. «Қарноб» совхози маъмурияти Олтиўғил қишлоғини электрлаштириш учун 12 минг 612 сўм пул ажратган. Қишлоқни электрлаштириш шу йилнинг охиригача тугалланади. Бу ерда Тим қишлоқ Совети томонидан медицина пункти очилган бўлиб, у аҳолига хизмат қилмоқда.

ОБИ-ҲАЁТ СОФ БЎЛАДИ

ҚИШЛОҚ ҚУРИЛИШИ МАСАЛАЛАРИ

Кейинги йилларда республикамиз қишлоқ ва посёлкаларини ободонлаштириш, меҳнаткашларга маданий-маиший, коммунал хизматни яхшилашга алоҳида эътибор берилмоқда. Қишлоқ аҳолисини тоза сув билан таъминлаш мақсадида кўплаб водопроводлар қуриляпти, артезиан қудуқлари қазиляпти. Утган йили республикамиз қишлоқларида 1285 та водопровод мавжуд бўлиб, унинг узунлиги эса 600 минг километрдан ортиқ эди.

Аммо, ўтган беш йилликда республикамиз бўйича водопровод қурилиши плани бажарилмади. Ана шу мақсадларга давлат томонидан ажратилган 75 миллион сўм маблағнинг 36 миллион сўми ўзлаштирилди, холос. Айниқса, Қорақалпоғистон АССР қишлоқларида водопровод қуриш иши ачинарли аҳволда. Бу ерда пландаги 104 ўрнига 9 тагина водопровод қурилди. Хоразм областида ҳам 127 ўрнига 18 тагина водопровод иншооти қурилиши тугалланди. Тиндириш установкалари ўрнатиш плани ҳам барбод бўлди, дейиш мумкин.

Водопровод қуриш планларининг бажарилмаслигига нималар сабаб бўлмоқда?

Бизнинг фикримизча, бунга икки нарса: лойиҳалаш ишларининг бузилаётганлиги ва қурилиш ташкилотларининг техника базаси камқувватлиги сабаб бўлмоқда. Бундан ташқари лойиҳалар тузишда кўпгина хато ва чалкашликларга йўл қўйилмоқда.

Қишлоқ аҳолисини тоза сув билан таъминлашни яхшилаш учун бу ишни планлаштиришни битта ташкилот бошқариши лозим. «Узгипросельводоснабжение» лойиҳалаш институти ана шу ишнинг маркази бўлмоғи лозим. Ҳисоблар шуни кўрсатмоқдаки, институтнинг йиллик иш ҳажми 1.5 миллион сўмдан ортиқ бўлади.

Янги беш йилликда қишлоқ жойларда 1308 та водопровод қуриш ва 5 минг артезиан қудуғи қазиш мўлжалланган. Бу ишларни амалга ошириш учун 135 миллион сўмдан ортиқ давлат ва колхоз маблағлари сарфланади. Бу ўтган икки беш йилликда ана шу мақсадлар учун сарфланган маблағлардан икки мартадан кўпроқдир.

«Узгипроводхоз» институтининг сув таъминоти бўйича ишлаб чиққан бош схемаси кўпгина хато ва камчиликлардан холи эмас. Лекин, шунга қарамасдан ўтказилган гидрогеологик қидирув ишлари кўпгина ер ости сув манбаъларининг аниқ характеристикасини бера олади. Янги сув манбаъларини қидиришни давом эттириш лозим. Чўл зонасида шўр сувлар запаслари борлиги маълум. Шунинг учун янги тиндириш установкаларини монтаж қилиш ишларини зудлик билан бошлаб юбориш керак. Шу нарсани алоҳида таъкидлаб ўтиш керакки, сув манбаъларини қишлоқ хўжалигида қўлланиладиган химикатлар ва турли чиқиндилар билан ифлосланишидан сақлаш учун тўсиқлар қуриш муҳим аҳамиятга эгадир. Водопроводларни тегишли санитария ҳолатида сақлаш учун назоратни кучайтириш ва уларга бактерицит аппаратуралари ўрнатиш зарур.

Шу кунларда республикамиз қишлоқларида қурилиш-монтаж ишлари бошлаб юборилди. Ўрта Чирчиқ районида бу иш қизғин кетмоқда. Бу беш йилликда республика қўриқ мелиорация қурилиш тресте 140 миллион сўмлик ҳажмда иш бажариши лозим. Шунингдек, 68 миллион сўм маблағни бошқа ихтисослаштирилган ташкилотлар ўзлаштиришлари мўлжалланади. Ана шундай катта ҳажмдаги ишни пудратчи ташкилотлар бажариша оладими ёки йўқми, деган савол туғилади. Қишлоқ қурилиши министрлиги, «Узколхозстрой» ва колхозлараро қурилиш бирлашмалари водопроводлар қуриш учун ихтисослаштирилган қурилиш отрядлари тузишлари мақсадга мувофиқ бўлур эди. Бунинг учун техникадан самарали фойдаланиш, сантехника кадрларини марказлаштириш талаб қилинади. Қишлоқ қурилиши министрлиги системасида механизациялашган кўчма колонналар мавжуд бўлса-да, улар водопровод қурилишини сифатсиз бажармоқдалар. Энди бундай аҳвол билан келишиш мумкин эмас.

Қишлоқ аҳолисини водопровод суви билан таъминлашдаги асосий қийинчиликлардан бири кадрлар масаласи билан боғлиқдир. Водопровод қурилишида қатнашаётган бўлинмаларда ишчи кучи етишмаётганидан ташқари мавжуд водопровод тармоқларини эксплуатация қилишда мутахассис кадрлар етишмаслиги сабабли колхоз ва совхозлар катта қийинчиликка учрамоқдалар. Профессионал техника мактаблари йилига 600 дан ортиқ малакали ишчилар тайёрлаш вазифасини уддалай олмаётирлар.

Қишлоқ водопроводларини тўғри эксплуатация қилиш учун малакали кадрлар тайёрлаш масаласи билан республика Министрлар Советининг профессионал-техника таълими бўйича давлат комитети жиддий шуғулланмоғи керак.

Посёлкаларда водопроводлар сонининг кўпайиши, ундан фойдаланишни тўғри ташкил этиш масаласини ҳам кун тартибига қўймоқда. Ҳозирги пайтда бу масалада хилма-хиллик мавжуд. Баъзи колхоз ва совхозлар водопровод тармоғини ўз кучлари билан ремонт қиладилар, баъзи хўжаликлар эса район маиший хизмат комбинатлари билан шартнома тузганлар. Хўжаликлар ва маиший хизмат комбинатининг ўз соҳаси бўлмаганлиги сабабли улар водопроводлар учун эҳтиёт қисмлар сўраб «Узсельхозтехника» бирлашмаларига мурожаат қилишга мажбур бўлмоқдалар.

Қишлоққа техника хизмати кўрсатиш «Узсельхозтехника» қўлида мужассамлашган. Шундай экан, водопровод тармоқларини эксплуатация қилишни шартнома асосида шу бирлашмалар зиммасига юклаш мақсадга мувофиқдир. Лекин, «Узсельхозтехника» район бирлашмалари маҳаллий Советлар билан техника хизмати кўрсатиш тўғрисида шартнома тузишдан бош тортмоқдалар. Ишлаб турган водопроводларни эҳтиёт қисмлар билан таъминлаш иши ҳам ачинарли аҳволда. Бинобарин, «Узсельхозтехника» бирлашмаси бу соҳада ташаббус кўрсатса ёмон бўлмас эди.

Д. ПОЛЕВОЙ.

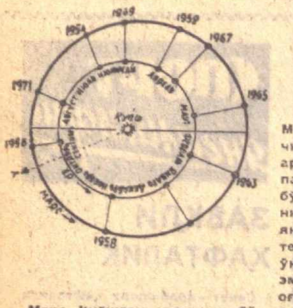

Марс Қуёшдан узоқлиги бўйича Ердан кейин турувчи сайёра. Диаметри 6772 километр бўлиб, Ерга қараганда икки мартача кичик бўлса ҳам, зичлиги кам бўлганидан массаси жиҳатидан тўққиз баробар енгил.

ТАБИАТ ҲОДИСАЛАРИ

МАРСНИНГ РЎПАРА ТУРИШИ

Тахминан ҳар икки йилда Марс, Ер ва Қуёш бир тўғри чизиққа жойлашган ҳолда ўзаро яқинлашадилар. Бундай пайтларда Марсни бутун тун бўйи кузатиш мумкин. Марснинг суткаси ҳам Ерникига яқин — 24 соат 37 минутга тенг. Унинг суткали айланиш ўқи орбита текислигига тик эмас, Ерникига ўхшаш бироз оғма. Шу сабабли Марсда ҳам фасл алмашиши кузатилади. Бир йили эса 687 сутка давом этади.

Марснинг Қуёш атрофини бир марта тўла айланиб чиқиш даври икки йилдан бироз камроқ бўлганидан, уни Ер икки йилу 50 кунда қувиб етади. Шундай қилиб икки рўпара туриш орасидаги вақт 2 йилу 50 кун. Ҳамма рўпара туришлар бир хил қулай бўлавермайди. Марснинг Қуёш атрофида айланиш йўли чўзиқ айлана бўлганидан у Қуёшдан узоқлашиб-яқинлашиб туради. Рўпара туриш пайти Марс орбитасининг энг узоқ нуқтасида рўй берса, ундан Ергача бўлган масофа 100 миллион километр бўлади, қарама-қарши томонда икки баробар кам, яъни 55 миллион километр бўлади (расмга қаранг).

Кейинги рўпара туриш буюк рўпара туриш дейилиб, ҳар 15-17 йилда — август ёки сентябрда такрорланиб туради. Охирги буюк рўпара туриш 1956 йилда кузатилган эди, навбатдагиси шу йилнинг август ойида бўляпти.

Марснинг Фобос ва Деймос номли иккита йўлдошлари бор. Фобоснинг диаметри 14 километр, сайёра марказидан ўртача узоқлиги 9400 километр, унинг атрофини 7 соату 39 минут 27 секундда айланиб чиқади. Деймос Марс марказидан 43500 километр узоқликда, диаметри 8 километр, айланиш даври 30 соат 21 минут 16 секундга тенг.

Телескопсиз Марсни ёруғ қизғиш юлдуз сингари кўриш мумкин. Сайёранинг Ердан узоқлиги ўзгариб тургани учун унинг равшанлиги ҳам ўзгаради. Буюк рўпара туришлар пайтида у бир мунча вақт осмонда Қуёш, Ой ва Венерадан кейинги энг ёруғ объект бўлади.

Марсда атмосфера бор, лекин у Ер атмосферасига нисбатан анча сийрак ва қуруқдир. Бунга сабаб сайёра массасининг кичиклиги ва атмосферасининг таркиби енгил газлардан иборатлигидир. Телескоп ёрдамида булут ва туманларни кўриш мумкин. Марсда атмосфера борлигини 1909 йилда совет олими Г. А. Тихов исбот қилган. Марсдаги физик шароит Ердагидан анча фарқ қилади. Астрофизикларнинг ўлчашларига кўра, сайёранинг экваторида температура кундузи фақат +30° гача кўтарилади. Қуёш ботиш пайтида у 0° гача, ярим тун пайтида эса камида — 70° гача пасаяди.

СССР ва АҚШдан Марсга учирилган автоматик станциялар ёрдамида қатор тадқиқотлар ўтказилди. Марснинг яқин атрофидан туриб олинган фотосуратлар шуни кўрсатадики, унинг сирти кўпроқ Ой сиртининг тузилишига ўхшаш экан. Шу йил 19 ва 28 майда Марсга учирилган совет автоматик станциялари «Марс-2» ва «Марс-3» сайёра томон муваффақиятли парвоз этмоқда. Ҳозир станциялар Ердан мос ҳолда 17,6 миллион ва 16,4 миллион километр узоқлашди.

Шу кунда Марс сайёраси ўзининг Ерга яқинлашган палласида. Осмонда Юпитердан ҳам ёруғ қизғиш тусда бутун тун бўйи кўринмоқда.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси астрономия институтининг илмий ходимлари Марснинг бу галги буюк рўпара туришини кузатишга катта тайёргарлик ўтказдилар. Ҳаво очиқ бўлган ҳар бир тунда сайёранинг табиатини ва йўлдошларининг ҳаракатини ўрганиш соҳаларида илмий ишлар олиб борилмоқда.

М. ЭШМАТОВ,
Тошкент астрономия институтининг илмий ходими.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

13.00 — МОСКВА. 13.05 — Янгиликлар. 13.15 — Ўқувчилар учун кўрсатув. 13.40 — Бадиий фильм. 14.15 — Қишлоқлардан дараклар. 15.05 — Концерт. 15.35 — Янгиликлар. 17.55 — Тошкент. 18.00 — Мультфильм. 18.10 — Ахборот. Ўзбек тилида: 18.20 — «Юлдузча». 18.55 — Миллионлар ленинча университети. 19.10 — Халқ талантлари. **Расулжон УРАИМЖОНОВ.** 19.40 — Ахборот. 20.10 — МОСКВА. Кинопанорама. 21.40 — **Форсайт ҳақида қисса** (телефильмнинг 23- серияси). 22.45 — Енгил атлетика бўйича Европа чемпионати. 23.30 — **Футбол:** ПОЛЬША — СССР.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

17.30 — МОСКВА. 17.35 — Қуёш нури ҳикоя қилади. 18.00 — Телеочерк. 18.30 — Лирик концерт. 19.00 — Ҳужжатли фильм. 19.30 — Концерт. 20.10 — ТОШКЕНТ. Истиқбол эгалари. 20.50 — **Ярим аср йилномаси** (телефильм). 21.50 — **Рена ҒОЛИБОВА** куйлайди. 22.35 — **Ярим тунда портлаш** (бадиий фильм).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

20.00 — ТОШКЕНТ. Беҳуда ўтган умр (телефильм). 20.30 — Ярим масофада. 20.50 — Фильм-концерт.

ТЕАТР

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 11/VIII да **Қайнона,** 12/VIII да **Паранжи сирлари.**

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Ҳомий — «СПУТНИК» (тоқ соатларда), «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (жуфт соатларда), «ЧАЙКА», НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Қизни изланг — «КЎКЧА», «ДРУЖБА» (тоқ соатларда), «СПУТНИК» (жуфт соатларда), «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

«Авлиё Лука»нинг қайтиши — «ЎЗБЕКИСТОН», «ДРУЖБА» (жуфт соатларда), «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Бегуноҳ бўлса, озод эт! — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Митти қайиқча (эрталаб соат 10, 11.40 минутда, кундуз соат 4, 5.40 минутда, кеч 7.20 минутда), **Оливер** (кундуз 1.20 минутда, кеч 9 да) — «МОСКВА».

Севги нафосати — «ҲАМЗА» (кундуз ва кечқурун).

Шпессартдаги ажойиб дамлар — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (тоқ соатларда, кундуз ва кечқурун).

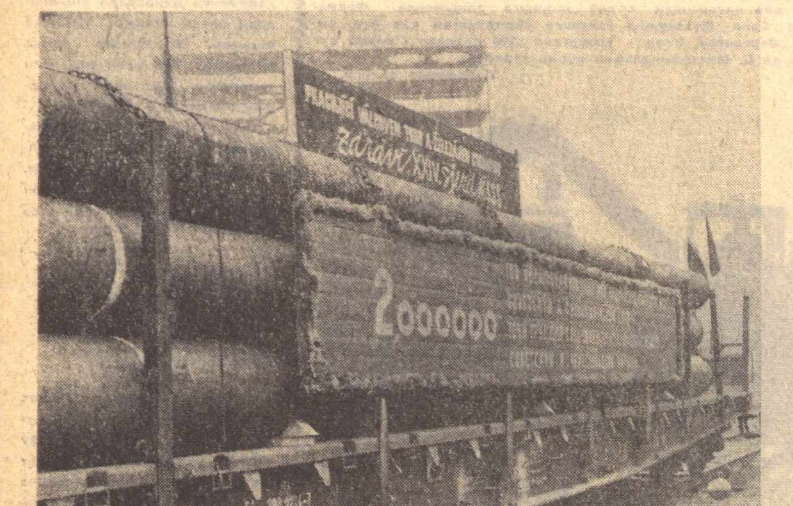

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

ЧЕХОСЛОВАКИЯ. Шимолий Чехия областидаги Хомутов қувур прокат заводи бир неча йилдан бери совет буюртмалари бўйича қувурлар етказиб бермоқда. Бу йил завод коллективи мамлакатимизда 210 минг тонна кенг диаметрли қувурлар етказиб бермоқчи. Суратда: Ватанимизга чехословак дўстларимиз юбораётган 2 миллионинчи тонна қувур ортилган платформани кўриб турибсиз.

Б. Красновский фотоси. (ТАСС).

СУДАНДА ҚАМОҚҚА ОЛИШЛАР

ЛОНДОН, 9 август. (ТАСС). Рейтер агентлиги расмий манбаларга асосланиб Хартумдан берган хабарида айтилишича кейинги кунларда Суданда 200 киши Компартияга мансубликда айбланиб қамоққа олинди.

НИМЕЙРИНИНГ ФИКРИ

НЬЮ-ЙОРК, 9 август. (ТАСС). «Тайм» журналининг ёзишича, Суданда яқинда қилинган қарши тўнтариш натижасида менинг Хитой ва АҚШ билан муносабатларим яхшиланади, деди генерал Нимейри. Нимейри шу журналнинг мухбири билан суҳбатда, менинг Хитой билан муносабатларим «ажойиб муносабатлар» деди ва «ҳамма соҳаларда хитойлар билан ҳамкорлик тобора кучайиб бормоқда» деб таъкидлади.

«Америка билан муносабатлар ҳам яхшиланди, бу муносабатларни ривожлантириш мумкинлигига ишонаман», — деди Нимейри.

ПЕКИН РАД ҚИЛМОҚДА

ПЕКИН, 9 август. (ТАСС). Синьхуа агентлиги ХХР ҳукумати баёнотининг текстини эълон қилди. ХХР ҳукумати унда ядро қуролига эга бўлган беш давлат конференциясини чақириш тўғрисидаги совет таклифини рад қилган.

Маълумки, АҚШ, ХХР, Франция ва Буюк Британия ҳукуматларига топширилган Совет ҳукуматининг Баёнотида шу таклиф айтилган эди. Унда ядро қуролини тарк этишга олиб борувчи амалий чораларни кўриш учун зўр бериб куч-ғайрат сарфлаш зарурлиги таъкидланган эди. Жуда кенг халқаро жамоатчилик, шунингдек кўпгина давлатларнинг ҳукумат доиралари Совет Иттифоқининг ташаббусини зўр мамнуният билан кутиб олган эди.

ГАЗЕТХОНЛАР ИЛТИМОСИГА КЎРА

ИОРДАНИЯДА НИМАЛАР БЎЛЯПТИ

Сўнгги кунларда жаҳон жамоатчилигининг диққат-эътибори яна Иорданиядаги воқеаларга қаратилмоқда. Бунинг боиси бор, албатта. Иорданиянинг қирол қўшинлари билан Фаластин партизанлари ўртасидаги низолар ҳамон давом этяпти. У ердан бири-биридан ташвишли хабарлар келиб турибди. Иорданиядаги воқеалардан Исроил агрессиясининг оқибатларини тугатиш учун курашаётган араб давлатлари айниқса ташвишланмоқдалар. Чунки бу воқеалар фақат Иорданиянинг тақдиринигина эмас, балки Фаластин арабларининг тақдирини ҳам хавф остида қолдирмоқда. Шунинг учун ҳам Бирлашган Араб Республикаси, Сурия, Ливия, Яман Араб Республикаси ва Яман Халқ Демократик Республикасининг давлат бошлиқлари Триполида махсус кенгаш ўтказдилар. Кенгашда қабул қилинган қўшма баёнотнинг ўзиёқ Иорданияда рўй бераётган воқеаларнинг жиддийлигини кўрсатиб турибди.

Хўш, Иорданияда нималар бўляпти?

Маълумки, 1948—1949 йилларда бўлиб ўтган биринчи араб — исроил урушида Фаластин араблари ўз ватанларидан айрилган эдилар. БМТ қарори билан мустақил Фаластин араб давлати учун ажратилган ерларнинг бир қисмини Исроил қўшинлари босиб олди. Қолган ерлар эса Иорданияга ўтиб кетди. Натижада Фаластин территориясида яшаган 1 миллион 237 минг арабнинг 900 мингдан кўпроғи бошпанасиз қолиб, қувғинликда кун кечирар эдилар. Ўшандан буён уларнинг кўпчилиги Иордания территориясидан қочоқлар учун ажратилган лагерларда истиқомат қила бошлашди. Бироқ, 1967 йилнинг июлида Исроил агрессияси туфайли чодирларда яшаб турган араблар Иорданияга қочиб ўтишга мажбур бўлдилар. Шундай қилиб, Иордания аҳолисининг учдан икки қисми фаластинлик қочоқлардан иборат бўлиб қолди. Мамлакат пойтахти Аммон ва бошқа йирик шаҳарлар атрофида янги чодир шаҳарчалар пайдо бўлди, ишсизлар армияси яна ҳам кўпайиб кетди. Фаластин қочоқлари проблемаси бусиз ҳам танг ҳолда қолган Иорданияни ташвишлантира бошлади. Чунки Исроил агрессияси Иордания экономикасини издан чиқариб юборган эди. Мамлакат қишлоқ хўжалик экинлари учун яроқли барча ерларнинг 80 процентидан маҳрум бўлиб қолди. Иордания ҳукумати молиявий ва ҳарбий ёрдам сўраб ғарб давлатларига, энг аввало АҚШга мурожаат қилди. Океан ортидан берилган ёрдам, табиийки, Иорданиянинг миллий суверенитетини хавф остида қолдирди, уни Вашингтоннинг Яқин Шарқда олиб бораётган империалистик сиёсатига қўшилишга мажбур этди.

Айни пайтда Фаластин қаршилик кўрсатиш ҳаракати ўсиб, мустаҳкамланиб борарди. Исроил агрессияси оқибатларини тугатиш ва фаластинлик қочоқларни ўз ерларига қайтаришни мақсад қилиб қўйган сиёсий ва ҳарбий ташкилотлар тузила бошлади. 1969 йилнинг ёзига келиб, «Фатих», «Ас-Саика», «Халқ кураши фронти» каби қаршилик кўрсатиш ташкилотларидан еттитаси Бирлашган Фаластин қўмондонлигига уюшди. Бу ташкилотлар, шунингдек уларга қўшилмаган бошқа ташкилотлар ҳам Иорданияда демократик тартиб ўрнатиш, халққа сиёсий эркинлик беришни ёқлаб чиқдилар.

Фаластин қаршилик кўрсатиш ҳаракатининг жипслашуви ва ундаги ҳарбий кучларнинг мустаҳкамланиши Аммондаги сарой аҳлининг тинчини бузди. Фаластин қочоқларининг бирлашуви уларга маъқул эмасди. Америкадан ёрдам олиб, унинг тап чизиб берган чизиғидан чиқмасликка сўз берган Иордания ҳукумати иордан халқи манфаатларига, арабларнинг Исроил агрессиясига қарши кураши манфаатларига зид йўл тута бошлади. 1970 йилнинг бошларида мамлакатнинг ҳукмрон доиралари Фаластин қаршилик кўрсатиш ҳаракатини кучсизлантириш учун тўғридан-тўғри куч ишлата бошладилар. Партизан отрядлари қуролсизлантирилиб, Аммон, Ирбид ва бошқа шаҳарлардаги партизанларнинг қурол-яроғ омборлари мусодара қилина бошланди. Қирол Ҳусайн буйруғи билан Фаластин партизанларининг қуролли бўлинмалари Аммондан чиқариб юборилди. Бу нарса душманга жуда қўл келди. Исроил томонидан босиб олинган араб ерларини қайтариб бермаслик ва Яқин Шарқда антиимпериалистик ҳаракатнинг ўсишига йўл қўймаслик учун АҚШ жосуслари, хусусан Марказий разведка бошқармасининг ходимлари қирол армияси билан Фаластин партизанлари ўртасида қуролли тўқнашувлар чиқаришга муваффақ бўлдилар. Ўтган йилнинг охирлари ва шу йилнинг бошларида ҳукумат қўшинлари Фаластин қаршилик кўрсатиш ҳаракатига қарши ҳужумни авж олдириб юбордилар. Беҳуда қон тўкилиб, ҳар икки томондан анча қурбонлар берилди. Бирлашган Араб Республикаси ва бошқа араб давлатларининг аралашуви билангина бундай бемаъни хунрезликнинг олди олинди. Иордания қироли Ҳусайн билан Фаластин озодлик ташкилотининг раҳбари Ясир Арофат ўзаро низоларга барҳам бериш тўғрисида бир битимга келишди. Ана шу битим пайтида Иордания қироли Ҳусайн журналистларнинг саволларига жавоб қайтариб: «Биз — иорданиялик араблар Фаластин арабларини ўз қардошларимиз деб биламиз. Бизни тақдиримизнинг муштараклиги, умумий душманимиз — Исроил ва сионизмга қарши курашимизнинг муштараклиги боғлаб турибди» деган эди. Афсуски, Иорданияда юз берган сўнгги воқеалар қирол сўзининг аксини кўрсатди. Битим узоққа чўзилмади. Уни Иордания томони бузди. Шу йилнинг июль ойида қирол армияси партизанларга қарши ҳужумни кенгайтириб юборди. Жараш ва Ажлун районларидаги Фаластин партизанларининг лагерлари тўп ва миномётлардан ўққа тутилди. Бу ҳужумда танклар ва авиация ҳам иштирок этди. Ана шу қуролли тўқнашувлар натижасида фаластинлик партизанлардан, шу жумладан оддий аҳолидан ҳам жуда кўп киши қурбон бўлди. Чет эл матбуотининг ёзишига қараганда, юзлаб кишилар ўлдирилган ва жароҳатланган, минглаб фаластинликлар асир олинган.

Ҳозирги пайтда Иорданиядаги расмий доиралар Фаластин партизанлари кўп жойларни эгаллаб олиб, иордан деҳқонларининг экинларига зарар етказа бошладилар, шунинг учун ҳам уларга қарши қурол ишлатишга тўғри келди, деб даъво қилмоқдалар. Ҳолбуки, араб жамоатчилиги бундай даъволарни Фаластин қаршилик кўрсатиш ҳаракатини тугатиш учун қилинган бир баҳона холос, деб баҳоламоқда. Араб матбуотининг ёзишича, Иордания маъмурлари қўллаётган жазо операциялари уларнинг Вашингтон билан тил бириктиришлари туфайли амалга оширилмоқда.

Иорданиядаги воқеалар империализмнинг араб дунёсидаги миллий-озодлик ҳаракатига қарши қаратилган ҳуружидан бошқа нарса эмас.

Ф. ШОҲИСМОИЛОВ.

ДЎСТОНА СУҲБАТ

ДЕҲЛИ, 9 август. (ТАСС). Ҳиндистон Бош Министри Индира Ганди бугун СССР ташқи ишлар министри А. А. Громикони қабул қилди.

Самимий, дўстона вазиятда ўтган суҳбат вақтида Совет Иттифоқи билан Ҳиндистон ўртасидаги муносабатларга доир масалалар юзасидан, шунингдек ҳар икки томонни қизиқтираётган бир қанча актуал халқаро проблемалар юзасидан фикрлашиб олинди.

Ҳиндистон Бош министри И. Ганди Совет Иттифоқи билан Ҳиндистон ўртасида тинчлик, дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида имзоланган Шартномага Совет — Ҳиндистон муносабатларидаги ғоят муҳим ҳужжат, деб баҳо берди.

АГРЕССОРЛАРНИНГ ИҒВОГАРЛИГИ

БАЙРУТ, 9 август. (ТАСС). Исроил ҳарбийлари Ливанга қарши яна қуролли иғвогарлик қилдилар.

Байрут радиосининг хабар беришига қараганда, бугун эрталаб Исроил артиллерияси мамлакатнинг шарқи-жанубидаги Рашая, Фуҳар ва Хабария қишлоқларига ўт очган. Уч соат чамаси давом этган ана шу ўққа тутиш натижасида Ливанга катта моддий зарар етказилган. Тинч аҳолидан бир неча киши жароҳатланган.

И. ГАНДИНИНГ АЙТГАНЛАРИ

ДЕҲЛИ, 9 август. (ТАСС). Ҳиндистон Бош министри Индира Ганди ҳукуматнинг ташқи сиёсий йўлини қўллаб-қувватлаш учун ўтказилган оммавий митингда сўзга чиқиб, Совет Иттифоқи билан тинчлик, дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида тузилган Шартнома мамлакатни ва миллатни мустаҳкамлайди, деб айтди. Митингда мамлакатнинг турли томонларидан пойтахтга келган сал кам бир миллион киши қатнашди.

Индира Ганди ҳукуматнинг мамлакатни социализм қуриш, қашшоқлик ва ишсизликни тугатиш йўлидан олиб боришга қатъий аҳд қилганлигини билдирди.

А. САДАТНИНГ НУТҚИ

ҚОҲИРА, 9 август. (ТАСС). Араб Социалистик Иттифоқининг раиси, Бирлашган Араб Республикасининг президенти Анвар Садат Араб Социалистик Иттифоқи Марказий Комитетининг кеча бўлиб ўтган мажлисида нутқ сўзлади.

МЕН агентлигининг хабарида айтилишича, Садат ўзининг шу нутқида мамлакатдаги ҳозирги сиёсий ва ҳарбий вазиятни анализ қилиб берди. Бирлашган Араб Республикаси, деди у, шу йил февраль ойида ўзи таклиф қилган ва Яқин Шарқдаги можарони сиёсий бартараф этишга қаратилган ташаббусни ҳануз қувватлаб келмоқда. Шу муносабат билан президент, Бирлашган Араб Республикаси Сувайш каналида халқаро кемалар қатновини яна бошлаб юборишга тайёр эканлигини таъкидлади. Канални очиш, деди у, оккупация қилиб олинган араб территорияларининг ҳаммасидан Исроил қўшинларини батамом олиб чиқиб кетиш йўли билан можарони тугатиш йўлида қўйилган биринчи қадам бўлиши лозим.

Бирлашган Араб Республикаси, деди президент, ўз ерининг бир қаричини ҳам ўзгалар қўлида қолдирмайди ва ўзининг давлат чегаралари тўғрисидаги масалаларни ҳеч ким билан муҳокама қилиб ўтирмайди.

Садат Америка Қўшма Штатлари Исроилга мадад бераётганлигига, шунингдек Америка сиёсий арбоблари билан қилинган алоқаларга тўхталиб айтдики, Исроил сулҳ тўғрисидаги таклифни рад қилаётганлиги ва экспансия қилишга интилаётганлиги бутун дунёга маълум бўлиб қолгандан кейин Яқин Шарқ можаросига бўлган ўзининг муносабатини очиқ ва равшан белгилаб олиши лозим.

Бирлашган Араб Республикасининг президенти 1971 йил Яқин Шарқдаги танглик-ни бартараф қилишда ҳал қилувчи йил бўлади, деди.

Анвар Садат Бирлашган Араб Республикасининг Совет Иттифоқи билан дўстлик, ҳамкорлик муносабатларига ҳам тўхталиб ўтди. Совет Иттифоқи, деди у, Бирлашган Араб Республикасининг озодлик учун олиб бораётган курашига сиёсий, иқтисодий, ҳарбий ёрдам бериб турибди. Ҳар иккала мамлакатнинг сиёсати, деди Садат, муштарак принципларга ва позицияларга асосланмоқда.

«ВЬЕТНАМ ЕРИДАГИ ХУНРЕЗЛИК»

ПАРИЖ. (ТАСС). «Агар сиз ҳузур қилмоқчи бўлиб одам ўлдираётган бўлсангиз, сиз садистсиз. Агар сиз пул олиш учун одам ўлдираётган бўлсангиз сиз ёлланган қотилсиз. Агар мана шу икки сабабга биноан одам ўлдираётган бўлсангиз сиз рейнжерсиз (десантчисиз)».

Жанубий Вьетнамдаги АҚШ денгиз пиёда қўшинларининг ҳарбий базаларидан бири дарвозасига мана шу сўзлар ёзилган афиша ёпиштириб қўйилган. Бу афиша Америка солдатларининг тинч Вьетнам ерида қилаётган хунрезлик идеологиясини қисқа ва лўнда ифодалаб берган.

Собиқ сержант Жон Герндоннинг «Юманите» газетасида эълон қилинган гаплари Жанубий Вьетнамда АҚШ ҳарбийлари қилаётган даҳшатли жиноятларини фош этувчи янги далил бўлди. Бу сержантни 1966 йилнинг октябрида Жанубий Вьетнамга урушиш учун жўнатишган. У «тинчитиш программаси» деб аталган операцияларни ўтказишда қатнашган. Шу операция вақтида Жанубий Вьетнамни ёндириш ва одамларини қиличдан ўтказиш одат бўлиб қолган. Сержант бунга чидолмай армиядан қочиб кетиб, АҚШнинг Вьетнамдаги агрессив урушига қарши чиққан, Ғарбий Европага ва Канадага кетиб қолишга мажбур бўлган юзлаб ёш америкаликларга қўшилган. Ҳозирги вақтда Жон Герндон Парижда яшаб турибди.

Жон Герндон Жанубий Вьетнамдаги Америка армияси сафида бир ярим йил ўтказган вақтини тоқат қилиб бўлмайдиган даҳшатли вақтлар бўлди, деб эсламоқда.

АҚШ армиясининг назарида, дейди у, вьетнамликларнинг ҳаммаси «партизанлар» ҳисобланади. Солдатлар вьетнамликни ўлдиришлари билан унинг ҳужжатларини йўқ қилиб ташлайдилар ва «партизан» ўлдирилди деб хабар қиладилар. Буни «исботламоқ» учун ёнида ҳужжатлари йўқ эди, деган гапларни айтадилар. Собиқ сержант алам ва изтироб билан, бизнинг «тинчитиш программамиз» мана шундан иборат, дейди.

У Бьен-Хао лагерига қамаб қўйилган 120 нафар вьетнамлик ватанпарварлар даҳшатли шароитда сақланаётганлигини ҳам ҳикоя қилиб берди. Улар 12-15 киши қилиниб тор чодирлар ичига жойлаштириб қўйилган, бу чодирлар ҳар қаторнинг ораси ўн беш метрлик етти ёки саккиз қатор тиканли симлар билан ўраб қўйилган. Улар кунига бир коса суюқ шўрва ва бир чимдим гуруч оладилар. Бу лагерга асосан Америка патруллари тасодифий равишда қўлга туширган вьетнамлик кишилар қамаб қўйилган. Уларнинг ҳаммаси партизанлар жумласидан деб айбланмоқда.

Бьен-Хао лагеридаги жаллодлар Жанубий Вьетнам ватанпарварларига нисбатан қўлланилаётган азоблаш чораларини ўз усуллари билан «бойитдилар». Улар машъум «йўлбарс катаклари» ўрнига АҚШдан Ҳинди-Хитойга ҳарбий материаллар ташиб келиш учун хизмат қилган металл контейнерларни ишлатмоқдалар. Сўроқ вақтида калтакланган маҳбусларни ёруғ ҳам, ҳаво ҳам кирмайдиган, бўйи икки метр, эни бир метр 30 сантиметрлик мана шу контейнерларга узоқ вақт қамаб қўядилар.

— Бизнинг демократлигимизнинг исботи учун сиз иккитасидан бирини танлашингиз мумкин: хоҳланг вьетнамлаштириш, хоҳланг американлаштириш.

Америкада чиқадиган «Дейли уорлд» газетасидан олинган расм. (ТАСС фотохроникаси).

ЛЕНИН ВА МЕҲНАТ ҚИЗИЛ БАЙРОҚ ОРДЕНЛИ «ТАШ. ТЕКСТИЛЬМАШ» ЗАВОДИ ҚОШИДАГИ 87-ҲУНАР ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

1971-1972 ўқув йили учун қуйидаги мутахассислар бўйича

УҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

токарлар, фрезеровшчиклар, йиғувчи слесарлар, саноат ускуналарини тузатувчи слесарлар, формовшчиклар — ўқиш муддатлари 1 йил; слесар-асбобсозлар — ўқиш муддати 2 йил.

Билим юртига 7-10 синф маълумотига эга, 14 ва ундан катта ёшдаги йигит ва қизлар қабул қилинади.

Ўқишга қабул қилинганлар уч маҳал иссиқ овқат, кийим-кечак ҳамда ишлаб чиқариш практикаси ҳақининг 33 проценти миқдорида пул билан таъмин қилинади. Формовшчиклар группасидаги ўқувчиларга қўшимча 40 сўмдан стипендия тўланади. Четдан келганлар ётоқхона билан таъминланади.

Ўқиш даври иш стажига киради.

Билим юртини аъло баҳолар билан тугатганлар ўрта ва олий ўқув юртларига конкурссиз қабул қилинади.

Кириш ҳақидаги ариза директор номига ёзилиб, қуйидаги ҳужжатлар билан қўшиб топширилади:

туғилганлиги ҳақида гувоҳнома ёки паспорт, маълумоти ҳақида гувоҳнома, 6 дона фотосурат (3х4 сантиметр ҳажмида), турар жойидан справка.

Билим юртининг адреси: Тошкент шаҳар, Фрунзе райони, Ш. Руставели кўчаси, 53«б» уй, «Таштекстильмаш» заводи кадрлар бўлими (11, 14, 4, 9, 21 трамвайлар 2, 3, 6, 18, 50, 54, 45, 58 автобуслар, 2, 6, 13, 14 троллейбусларнинг «Богдан Хмельницкий» бекати).

Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика институти ректорати, партия, касаба союз ташкилотлари илмий коммунизм кафедрасининг доценти С. Шодмоновга онаси

Наҳида ИСМОИЛОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Редактор ўринбосари Х. ЕДГОРОВ.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси №26. Редактор — 336545, Редактор ўринбосарлари — 337914, 330683. Масъул секретарь — 334455, Масъул секретарь ўринбосарлари — 337283. Партия турмуши — 333469, 337221. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — 331455. Халқаро ҳаёт — 337221. Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 334780. Совет қурилиши — 333253. Қишлоқ хўжалиги — 337604. Адабиёт ва санъат — 332036, 331216. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 334451. Маҳаллий ахборот ва спорт — 331424. Оммавий ишлар ва хатлар — 338679, 333553. Иллюстрация — 334524. Стенографистка — 337343. Корректура — 337162. Эълонлар — 338142. Коммутатор — 330249, 330250, 330251, 330252, 330253, 330254, 330255, 330256, 330257, 330258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ. Андижон — 48—85. Бухоро — 3—31—42. Қарши — 38—42. Нукус — 42—62. Самарқанд — 31—972. Термиз — 54—01. Урганч — 34—55. Фарғона — 4-29-44. Гулистон — 22-09.

А. — 183. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС — 64697. Р. 02700.